

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Városov Gyula dr. kalocsai érsek

1846. augusztus 13. — 1910. október 28.

A katolicizmus reneszanszának nagy halottja van. Kalocsa érseke kihellette ihletett lelkét. Ha nem lett volna oly nagy a lemondásban, azt kellene mondanunk: tragikus e nagy ember halála. Ki sem bonthatta szárnyaait s máris az enyészet duslakodik azon, ami benne mulandó vala. De öneki a halál boldogság volt; az élet reményeinek kapuja; kulcs, amellyel szent élete jutalmának kincsesházába léphet diadallal. Úgy is fogadta. Akik siratták hatheti kínos, de egy szent megadásával viselt haláluklása közben, ő vigasztalta azokat. A szenvedés is kedvére volt. Életében többször mondotta: azért imádkozik az Úrhoz, hogy halála előtt nagy szenvedésekben legyen része. Ő, nagyon meghallgatta az Úr kedves szolgáját.

A ramért szenvedést esodás erővel viselte. Még azokat is meglepte,

akik egész életén át ismerték lelkének nagy erejét. Az a nagy erő, amely az igazságra

épült, mérséklettel volt körülbástyázva és a bölcsesség világosságától nyerte új és új erőit. Erő volt egészen. A szelidség hódító hatalmával. Az alázatosság fölemelő csodájával. Fölfelé a batorság megrendítő erejével, lefelé a gyöngédség erőtadó derűjével. Erő, amely a szeretet önzetlenségének, alázatosságának kiapadhatatlan forrásaiból él és erősödik; erő, amelynek szépséget, idealizmust a megalázkodó, de fölfelé tekintő, az öntudatot és önértetet egyensúlyban tartó ima köleszöngött. Erő, a hozzáférhetetlen tisztaságból élő; erő, az erények összhangzatosságából táplálkozó.

Főpap volt, tiszta jóakarattal teli. Igazán Isten sáfára. Nem kevély. Nem haragos. Nem nyereségvadász. De vendégszerető. Ke-

gyes. Jozan, igaz, szent és önmegtagadó. Engedelmes és szelíden parancsolni tudó. Az Úr hazaért buzgó, Krisztus helytartójának rendelkezéit teljesítő, Rómanak engedelmes híve, a magyar hazának igaz szívű, lelkes és önzetlen, királytisztelő zászlós ura.

Pap volt. Krisztus szíve szerint való. Már gyermekkorában istenfelő és jámbor. Tiszta, készseges és gyors az Isten és az Egyház szolgálatára. A lelkeket szerető pap. Gazdagsággal, kincssekkel volt körülhalmozva és neki csak a lelkek kellettek.

Nevelő volt. Papjainak, tanítóinak, híveinek, a masvállásuaknak, az orszagnak nevelője. Életével, példájával. Nevelő, aki önérettel, fölemelt fővel, arcpirulás nélkül mondhatta: Példát adtam nektek, hogy ti is hasonlóképen cselekedjétek. Raillenek a prófeta szavai: olyan volt, mint a seregek Uranak angyala, kinek ajkai őrzik a tudományt és kinek szájából kérdezik a törvényt.

A tudományok barátja. Személyére alig költött annyit, mint egy kishivatalnok; könyvei azonban folyton szaporodtak. Ha könyvet vett, sohasem jutott eszébe, hogy a világ megítélésétől féljen, mint félt akkor, mikor nagy betegsége előtt fürdőbe kellett mennie. Mit szól a világ — mondotta — hogy ennyit költök magamra?! — Könyveit nemcsak megvette, át is tanulmányozta, jegyzetekkel kísérte. Fontosságukhoz mérve, a maga tervei szerint bekötötte. Szerette a könyveket s külsőleg is megbecsülte a tartalmukért.

Szinte lázasán sietett mindenfelé a műveltség terjesztésének fokozására. Buzdított, segített minden intézményt, amely a kereszténységgel egybehangzó kultúra, műveltség öregbítését szolgálja.

Főleg a jövő reményeit, az ifjúságot emelte magához, segítette tanulmányaiban. Az egyetemi ifjúságot, a gimnáziumi tanulókat, a tanítóképzők növendékeit szóval, tettel és pénzzel segítette, amikor csak alkalma nyílt és módjában volt.

A Szent-Imre Kollegiumnak 75 ezer koronát adott, hogy az egyetemen járó ifjaknak internátusi olcsó nevelését lehetővé tegye. Aki ismeri az egyetemi ifjúság életének, nagy szabadságának káros következményeit, mérlegeini tudja az áldozatosság nemességét, ami ez adományban megnyilatkozik.

A kalocsai gimnázium ifjúságának évenként 3000 koronát juttatott. A szegény, de arravaló ifjúság keresztény gondolkodásúvá való fejlesztését óhajtotta ezzel. És ez ifjúságban mindig a jövő társadalmát nézte. Harcerakész, ügyes, fórumra való művelt emberekké akarta őket tenni. Ezért a gimnázium színpadjának tökéletesítésére 1600 koronával járult. És ezen intézet fölvirágoztatásának, helyesebben még tökéletesebben való

fölszerelésének a gondja életének egyik legkedvesebb feladata volt.

A tanítóképző-intézetnek évenként 4000 koronát juttatott, hogy a szegény tanulók évi segélye lehetőleg megközelítse az állami intézetek segítségével a mértékét.

A tanítók gyermekeit különös gonddal szerezte. A kalocsai Tanítók Házában az egyházmegye róm. kath. tanítóinak középiskolás és tanítóképzőbe járó gyermekei kapnak majdnem ingyenes ellátást és mindenben megfelelő gondozást. Mikor székét Kalocsán elfoglalta, éppen e Ház bővítése folyt. A mű befejezésére 5000 koronát adott. A megszaporodott tanítógyermekellátási költségeihez pedig évi 3000 koronával járult. Emellett ezeket utalványozott a tanítóképzőintézet korszerű fölszerelésére, könyvtárának modernizálására és az épület megfelelő restaurálására.

★

Ezekből is kitetszik, hogy az iskolát, mint a keresztény társadalom megerősítésének egyik legerősebb bástyáját, szerető szívvel gondozta. Nemcsak pénzzel, tudománnyal is, szellemmel, krisztusi szellemmel is. — Tanárokat küldött a külföldre, hogy ismereteiket mélyítsék, bővítsék s az ifjúság lelkében kamatoztassák. Az ifjúsági könyvtárak eszméjét felettebb gondozta. Ifjúsági lapok pártolására, terjesztésére buzdított mindeneket. Ő maga is tekintélyes áldozattal támogatta és terjesztette az ifjúság lelkének ezen elsőrangú acélozó eszközeit. A Zászlónk, a Nagyasszonyunk, a Kis Pajtás külön-külön is érezték Kalocsa érsekének gazdag támogatását.

A katolikus életfőfogás mélyítésére, gazdagítására különös gonddal pártfogolta az ifjúsági Mária-kongregációkat. Boldogsággal tellett meg a szíve, ha ezekről hallott, ha őket látta. S különösen örült, ha az iskolásgyermekek élő rózsafüzér társulattá alakultak. Csupa öröm volt, ha az ifjúság Mária-kultuszának, Magyarország Nagyasszonya tiszteletében való megerősödésnek terjedéséről hallott.

★

Természetes, hogy az iskola szervezete, a tanítótság ügye sem kerülhette ki főpásztori éber figyelmét, a keresztény műveltség terjesztőit megbecsülni szerető gondosságát. Az iskolák tökéletesítése, versenyképessége, a modern kívánalmaknak megfelelő színvonala volt törekvéseinek egyik legkedvesebb tárgya.

A kalocsai főegyházmegye népiskoláinak felügyelete decentralizálva volt. A főtanfelügyelőség aktákból intézte az iskolák sorsát. A főegyházmegye népiskoláit közvetlenül helyette érseki hivatalos iskolalátogatók látogatták — számszerint hatan — ellenőrizték. Espereskerületenként pedig az esperesek. Városey a főtanfelügyelőséget úgy szervezte, hogy az e hivatal betöltője szintén közvetlenül őrizze ellen az isko-

lakat, érintkezzék a tanítósággal. S az egyházmegye tanítósága — erre bátran hivatkozhatunk — tudja, érzi, hogy böles volt ezen intézkedése. Mert nem a gyanu, hanem a szeretet ennek az intézkedésnek a lelke, mondjuk, a rendszere.

Szívesen látta, ha a tanítóegyesületek élénken működtek. Hiszen a keresztény gyökérből táplálkozó magyar műveltség melegágyainak tökéletesítése folyik ezeken az összejöveteleken. És mindenkor örült, ha a hatósága alatt működő egyesületek szervezetüket modernebbé és munkaképesebbé tenni törekedtek. Igazán boldog volt, ha a papság és a tanítóság egymást megértő, egymást méltányoló ilyenmű működéséről hallott. És bensőségesen meg volt győződve, hogy a tanítóságnak e téren való minél tökéletesebb s egészségesebb érvényesülése csak hasznal annak az ügynek, amelyet ő olyan nagyon szeretett.

Hogy az iskolaügy iránt való szeretetet a püspökkar is tudta, bizonyítja, hogy Városovics volt a püspökkari tanácskozmányok tanügyi előadója. S hogy ezt a tisztét milyen lelkiismeretesen, mekkora körültekintéssel vitte, arról e sorok írója, mint egyik tanu, most már tanuságot tehet. Az idők változásainak megértése tette könnyűvé és gyümölcsözővé ezt az országra szóló fontos feladatát. Ránk nézve pedig édes és halásan emlékeztet az, hogy a tanítóság érdekeinek, értékeinek, érdemeinek, jogos és az ügy javára szolgáló aspirációinak legbensőbb áterzője és honorálója volt.

Emlékeztet reánk az a tanácskozás, amit Kalocsán Zundl Péter kanonok, főtanfelügyelő elnök, Ember Károly v. elnök, Petrovác József igazgató és e sorok írója végeztünk a tanítók fegyelmi szabályzatának előkészítése és tervezése ügyében. Mindenkorra följajlanlotta ily célokra kastélyát, vendégszeretetét, megértő részvételét és az ügyek vezetéséből eredő értékes támogatását. S ami ebben a legértékesebb: a benső igazság, a tiszta őszinteség, az önzetlen s csak az ügyet szolgáló szeretet.

Nem volt barátja az állami segítség igénybevitelének. Hogy mégis belement, annak nagy okai vannak. Gazdaságilag erősen megrongált egyházmegyét vett át. A hibás bérletrendszer orvoslása milliókat nyelt el. A kiéheztetett intézmények talpraállításának égető szüksége is szazezrekért kiáltott. A szociális mozgalmak rögtön akciót és ezzel pénzt követeltek. A föllendült katolikus közszellem ébrentartását, fokozását s a jövő biztosítását a lapok támogatása, egyesületek szervezése, házak építése, stb. által nem tudta, nem bírta elhalasztani, megtagadni. De a tanítóság szükségének is teljes megértője volt. A jobb jövő reményében belement tehát az állami segítség elfogadásába. Reménylette, hogy az a gazdasági nagy megújulás, amelyet uralma megkezdésétől megindított, lehetővé teszi majd az állami segítség pótlását. De azért ahol iskolát kellett létesíteni, az állás krealásának, az épületek

emelésének, a tanítói lakások modern kiállításának terheit viselte az utolsó fillérig. Négy és fél év alatt 70—80 ezer koronát fektetett körülbelül 8—10 új iskola szervezésébe és ellátásába.

A hozzá fordult tanítók anyagi segítség nélkül nem maradtak. Főleg a beteg tanítók fűrdőköltségei emelkedtek évről-évre. S ezt legtöbbször a maga szűkös kasszájából fedezte. Magától pedig ezt mindaddig megtagadta, amíg orvosa egyenesen rá nem parancsolt, hogy gyógyfürdőt használjon.

De volt pénze a lelkigyakorlatokra, a katolikus mozgalmakra is. Papjainak elrendelte a kötelező lelkigyakorlatokat. Tanítónőinek és tanítóknak pedig melegen ajánlotta ezt a lelki megújulást. És ez a nemes intézmény évről-évre gyarapodott a résztvevők számában úgy, mint az összes költségek viselésében.

Ezreket áldozott — örömmel — a Szent-Imre ifjainak kalocsai jubiláris gyűlésére. És ezekbe került az egyházzenei kongresszus, amelyre a megyéjébéli kántorok útiköltséget és ingyen elutazást kaptak.

Külön szót érdemel a nőnevelés iránt tanúsított szeretete. Keresztény nők, keresztény anyák s ezzel keresztény családok biztosítását látta ebben. Pázmány lángeszének eszméjével ölelkezett e kérdésben is a lelke. S midőn a keresztény szellemű női nevelésről van szó, csak természetes, hogy olyan lelkület, mint Kalocsa elhunyt érsekéé, első sorban az apácák ügyét tekintti, habár a világi tanítónők működését is mindenkor értékesnek tartotta és melegen méltányolta.

A Miasszonyunkról nevezett iskolánénak 50 éve vannak a kalocsai főegyházmegyében. Megtelepítésükről Kunszt érsek bőkezűsége, fönnmaradásukról Haynald alapítványai gondoskodtak. Mivel a községek nagyon sokan csak apácákra óhajtották bízni leányaik nevelését, tanítását, természetes, hogy számuk tetemesen megnagyobbodott. Számuk megnövekedése mellett a drágaság is aránytalanul nagyra nőtt. A régi nagy alapítványok kevésnek bizonyultak. Úgy, hogy a filiális házakban a nővérek szinte az önfeláldozásig mentek. Szűkös jövedelmük bizonyos százalékát az óriásivá fejlődött anyaházba küldötték, maguk pedig kenyéren, rizsen és burgonyán tengődtek és dolgoztak emberfeletti erővel. Ennek dacára is évi 14 ezer koronával küzdött a kongregáció. Mikor ezt az érsek megtudta, rögtön intézkedett, hogy e deficit évenként az ő jövedelméből fedeztessék. Később 50 ezer koronát adott nekik, hogy legnagyobb szükségleteiket fedezhessék. Halálát közeledni érezvén, végrendeletileg 225 ezer koronát hagyott ezen intézmény életének biztosítására. Másra nem hagyott semmit, mert nem is hagyhatott. Ó, ha hagyhatott volna!... Mivé nőtt volna a tanügyre adott félmillió!

Akinek vannak szeméi a látásra és kebelében mélyen érző szív dobog, tudja, föléri, mit jelent az, ha a magyar keresztény oktatásügy ilyen barátot veszít, ilyen jótévőt sirat. Megdöbbenve áll meg e koporsónál és kérdi: mit veszített a keresztény oktatásügy egésze, ha az első rendszeres eszelekedetnek ilyen gyümölcse van? Csodálattal nézi a kihült tetemet, amelynek élete annyira hasonlítana a sziklához láncolt Prometheuszhoz, ha lelke az Isten akaratában való teljes megnyugvástól nem kapott volna akkora fegyelmzettiséget. Akinek lelke tele volt a szent ügy szeretetével. Rajzottak lelkében a nagy tervek, üdvös gondolatok. Magas állásból, nagy megértésével, minden jóra vállalkozó akaratával belátta a tennivalók egész nagy mezőit. Az anyagi megkötöttség pedig a sziklához láncolva tartja. A szűkségek hozzájutó panasza szívébe vágja karmait. És ő látja, hogy ideje rövid. Tenni most tudna már. De az isteni akarat kifürkészhetetlen végzése a nagy tettek előtt végleg elnémitja. Szenvedéseket kért az Istentől halála előtt. A testi kínokon túl, ime, lelki megpróbáltatást is bocsátott rá az Úr, hogy nagy érdemeit a legnemesebbekkel öregbitse.

És halálát érezven, kinjai között is mosolygott. Mert hite csodálatosan egész és tiszta volt. Megnyugvása az Úrban pedig tökéletes.

Mi könnyezünk. Mert miénk a nagy veszteség. Fesledező reményeink bimbóját sirjára tesszük. Reményeinket azonban el nem temetjük.

A nagy idők derengése mindenkor nagy emberek fényességével kezdődik. A megújulás hajnalhasadása Várossal együtt jött. Mert hajnalodik. A hajnalt pedig éjre földi hatalom nem változtathatja. A Várossal megindult hajnalodás után csak a nappal követhetnek.

Dreiszigler Ferenc.

A hazafias nevelés feladatai.

Korunkat minden téren nagy benső nyugtalanság hajítja. Mindent lerazni, mindent gyökerestől felforgatni akar meg nem gondolva, hogy valamint a jelen intézményei a múltban bírák alapjukat, úgy a jövő csak a jelen alapján épülhet föl. Romboljátok le most e meglévő alapokat, akkor mire fogtok a jövőben építeni? Nyilvánvaló, hogy az iskolának a nemzetnek lényének kialakulásában, kiképzésében rendkívül nagy szerepe és fontos hivatása van. Mert hiszen az iskola a nemzetek nagy nevelője. Ha biztosítani akarjuk tehát nemzetünknek a jövőt, ha azt akarjuk, hogy az a gazdag, és nekünk igen becses örökség, amelyet míg a honszerző ősök karddal és hősiességgel szereztek meg, addig a későbbiek tudással, hazafiúi erényekkel, nemcsak erkölcsökkel, szorgalommal gyarapítottak, a magyar haza szent földjei utódainknak nagyszámú ellenségeink áskálódásai ellenére is megmaradjon, akkor iskoláink szent falai között, olyan nemzedéket kell nevelnünk és tanítanunk, amely nemzedéknek ne csupán feje, esze legyen tiszta és világos arra nézve, hogy megértse, miképp nemzetközi eszmékkel és felfogással — mint amelyet hoznak haza manapság honfitársaink tengeren-

tüli útjokból — e haza szent földjét mint drága örökséget továbbra is, vagyis a jövő nemzedék számára fenntartani és felvirágoztatni valóban nem lehet; hanem azonkívül lényébe kell szuggernunk iskolai nevelés által azt az erős és elhatározott akaratot, hogy ezt a földet — dacára a ma népünk között valóban dühöngő amerikanizmusnak — nem engedjük át semmiféle más nemzet, vagy népfajnak, hanem ennek megtarthatásáért el vagyunk szánva e szent földért nemcsak meghalni, vagyis utolsó csöpp vérünket is ontani, hanem legfőképpen el vagyunk szánva e hazaért tenni, a népek e nagy versenyében érette munkálkodni, dolgozni, takarékoskodni, szóval megtarthatósága és felvirágoztatásáért minden, úgy testi, mint szellemi tehetségünket felhasználni. Ilyen irányú és szellemű erkölcsi nevelést kell tehát adni iskoláinkban növendékeinknek.

Tudjuk, hogy különösen a népiskolában nevelés nélkül tanítani nem lehet. De hát a nevelés is sokféle irányú lehet.

Vannak pl. pedagógusok, akik a független erkölcsnek hívei lévén, a nevelés alapjául csak ilyen, vagyis minden vallási felfogás és meggyőződéstől független erkölcsi szabályokat tartanak és fogadnak el a nevelés alapjául.

Kimondom mindjárt nyíltan és világosan, hogy a mi hitvallásos iskoláinkban az erkölcsi nevelés alapja csakis a vallás, és pedig a keresztény vallás lehet.

Mert hiába minden újkori doktrína, hiába minden modern nevelési rendszer, a gyermeket csak azon erkölcsi szabályok által lehet nevelni, és akaratát jóra hajlítani, és indítani, amelyek az Isten által adott, vagy a szívbe vésett parancsokban és törvényekben bírák alapjukat és szentesítésüket.

II. Vilmos, a németek nagy császára, a múlt hó 10., 11. és 12-én a berlini egyetemnek nagyszabású jubilaris ünnepén azt mondotta a többek között, hogy *«az emberiség közös kincsé rejlik a nagy igazságokban»*, de hozzátette, hogy *«minden igazság az Istennél van»*.

Ha ez áll a tudományos igazságokra, hogy t. i. Istenben bírák alapjukat, mennyivel inkább áll az erkölcsi igazságokra, mint a nevelés eszközeire, amelyek az Isten által szíveinkbe oltott vallásos igazságokban bírák alapjukat, szankciójukat.

«Jónak és erkölcsösnek kell lenni, mert azt a Mindenható Isten, aki jutalmaz és büntet, úgy parancsolja», ez az egyszerű kijelentés a gyermek előtt többet ér és nagyobb sullyal bír minden néven nevezendő elvont modern erkölcsi szabálynál, mert ez azt a hatást, amelyet tőle várnak, a gyermeki kedélyre már elvontságánál, szárazságánál és a gyermek által meg nem értett elméleti voltánál fogva sem fogja gyakorolni soha.

Igaz, hogy általam e szavakban hirdetett tan — mondhatják — már régi doktrína, tagadhatatlanul igaz, hogy régi, de az is igaz, hogy századok hosszas tapasztalata által ez a legjobbnak, leghelyesebbnek bizonyult erkölcsi nevelési rendszer valamennyi rendszer között.

Régebben kísérleteznek már arra nézve, hogy miként lehetne a népiskolát annyira laicizálni, hogy abból minden vallásos elem kiküszöböltetvén, csakis erkölcsi szabályok taníttassanak Isten nélkül, vallás nélkül, és csakis a közjó, a közérdek állíttassék oda a növendékek elé mint olyan ideál, amely előtt minden önző magánérdeknek meg kell hajolnia. Ami más szavakkal annyit tesz, hogy nem szabad véteni

a közjő ellen, nem szabad véteni az emberszertetet ellen.

Most azonban különösen Franciaországban az egyházak az államtól való szeparációjával kapcsolatban kimondták, hogy a vallás magán ügy, és hogy ennek folytán a vallás mint minden egyének a legprivatább ügye, és egyáltalán nem közügy, egyszerűen teljesen kizáróltassék ki az iskolából.

Mi sincs könnyebb mint ezt kimondani, mi sincs könnyebb — tudvalevőleg — mint rombolni. Hiszen Franciaországban már egyszer azt is kimondták, hogy nincs Isten, és egy kéjhölgyet állítottak a forradalmi láz elvakultságában az oltárra. Azonban jött idő, a kizozanodás ideje, midőn Istent trónjára ismét visszahelyezték.

Most végre úgy a régebbi, valamint az újabb iskolái független erkölcsi nevelési rendszerrel való kísérletezés után vajjon mit látunk, mit tapasztalunk az ezen iskolákból folytonosan kikerülő nemzedék erkölcsi viselkedése folytán Franciaország társadalmi életében?

Látunk ott antimilitaristákat, akik hazájukat a kül-ellenség ellen megvédeni, vagyis akik katonaszkodni nem akarnak. — Látunk ott antipatriotákat, akik hazát ismerni többé nem akarnak. Látunk ott anarchistákat, akik az állami és társadalmi rendnek esküdt ellenségei lévén, minden meglévőt fenekestől felforgatni akarnak. Látunk apasokat, akik élet-hivatásukul tüzték ki a rablást, a gyilkolást és az ezzel járó minden néven nevezendő erkölcsi ocsmánságot. Szóval látunk ott bomlást, de nem látjuk a családot, a társadalmat, az állam intézményeinek azon konszolidációját, amelyek arra hivatják, hogy egy életképes nemzetnek tartós fennmaradását és felvirágoztatását biztosítsák.

Ki ne látna be, hogy az államok és társadalmak konszolidációjának egyik rendkívül fontos tényezője a vallás-erkölcsi alapon álló iskola, mert hisz az ilyen iskola a nemzetek nagy nevelője?

Eszterint az iskola és élet között szoros kapcsolatot van.

Egyik hat a másikra. Az iskola ad a társadalomnak egyéneket, polgárokat: életképeseket, vagy életképtelenekeket. A szerint, amilyen alapokon neveltettek. Ebből az következik, hogy az iskolai nemzedéket úgy kell képezni és nevelni minden irányban, hogy az alapos tudásával, vallásosságával, erkölcsi-integritásával haza- és nemzetfenntartó legyen.

Vallás és erkölcsi integritás nélkül egy nemzet sem állhat fenn tartósan, bármely előhaladott legyen különben tudományban, művészetben, iparban és kereskedelemben. És pedig azért, mivel kulturájának, civilizációjának különben bármily büszke épülete: vallás és erkölcsi integritás hiányában, nélkülözni fogja azt a fundamentumot, amely nélkül semmiféle épület fenn nem állhat.

Az erkölcs pedig a vallásból, a vallás igazságaiból meríti hatóerejét. Vallásos alap nélkül az erkölcs is romlásnak indul. Jól mondja azért korunknak egy jeles társadalomtudományi írója, hogy: *«Tudományosan megállapított és általánosan elfogadott igazság, hogy a mai erkölcsi krízisnek legmélyebb oka a vallásosságának hanyatlása».*

Azt kell tehát elvül és föladatul elfogadnunk, hogy *vallás-erkölcsi alapon és hazafias irányban* kell nevelnünk a magyar iskolában.

Nevelni kell a magyar gyermeket *fajszereetre*, és az együvértartozás érzését idejekorán bele kell oltani a szívébe. A viszálykodás megöl és elpusztít bennün-

ket, mert abból csak az idegen ellenség fog hasznot húzni. Ellenségektől vagyunk körülveve és rokon-nemzetünk e világrészben úgyszólván nincs, azért egymás közötti összetartásra kell a gyermeket nevelni már az iskolában, mert ha hiveink egymás között meghasonlanak — fájdalom — de okvetlenül elveszünk!

Nevelnünk kell a magyar gyermeket a folytonos *munkásságra és szorgalomra*.

Nagy bajok vannak a nemzet gazdasági, szociális, kulturális életében. Ki tagadhatná mindazon, úgy gazdasági, szociális, mint kulturális bajokat, melyekkel a nemzetnek sajátságos helyzetében még mindig meg kell küzdenie. Igaz, hogy vannak oly természetű bajai, melyeknek megjavítása és eltüntetése sajátságos viszonyainál fogva, úgyszólván nem áll módjában es hatalmában. Vannak azonban olyan bajai is, különösen gazdasági téren, melyek nagyobb munkássággal és szorgalommal megszüntethetők lennének. Népünk renkívül bírja a munkát, különösen ha az, mint közönségesen mondani szokás, körmére ég. Hiszen nézzük csak meg, különösen az aratási és cseplési időszakban, hogy mit végez, mint dolgozik a mi népünk és arra a rezultátumra fogunk rájönni, hogy különbül nem dolgozik a világ egyik nemzetének munkásosztálya sem. Azonban nagy baja népünknek, hogy nincs kitartása a munkában és hogy nem keresi az állandó, különösen pedig a pepecselő munkát. Innét van aztán, hogy vagy a legnagyobb fokú erőmegfeszítésig dolgozik, vagy pedig hogy egyáltalán semmit sem dolgozik. Ügyessége pedig meg van a kézi munka minden nemében, türelme, kitartása azonban nincs meg oly mértékben, amint azt a nemzetgazdasági érdekek megkívánják. Nyugat-Európa előhaladottabb nemzetektől rendkívül el vagyunk maradva közgazdasági téren is és ebben tagadhatatlanul sok más, sajátságos helyzetünkéből folyó okokon kívül része van a keleti népfajokkal rokon, azon tespedésre hajló *dolce far niente*-nek is, amely népünknek tagadhatatlanul sajátja.

Itt is az iskolának kell tehát előállania és megkorrigálnia fajunknak ezen sajátságos hibáját, amely korántsem javíthatatlan, elenyésztetnie ezen bajját, amely korántsem gyógyíthatatlan, azon jövő nemzedékre nézve, amelynek az új kor igényeihez és kívánalmaihoz okvetlenül simulnia és alkalmazkodnia kell, ha azt akarja, hogy a nemzetek azon nagy gazdasági harcában, amely már is szemünk előtt folyik, meg tudja állani a helyét, ki tudja állani a versenyt és meg tudja menteni azt a földet, azt a hazai földet, amelyről tudjuk, hogy akié ez a föld, azé az ország. Hazai föld nélkül nem nemzet, hanem csak helóták leszünk.

Blazsejovszky Ferenc.

(Folyt. köv.)

Két mizéria.

II.

E tanügyi lap f. é. 21. számában Petrovác József értekezett a tanyai iskoláztatásról. Igazán esetetle a tanyai állapotot, ami az Alföld hatalmas rónáján a kultúra fekete foltjaként tényleg szerepel.

A tanyák mellé méltán számíthatjuk a pusztákat, melyek nagyobbak, mint a tanyák, honnan — a legtöbb helyen — semmi esetre sem járhatnak iskolába az ott élő, sokszor egy pusztán 20—25 főre rugó tankötelesek, mert a törvény hatálya 3 km.-re

Akinek vannak szeméi a látásra és kebelében mélyen érző szív dobog, tudja, fölerti, mit jelent az, ha a magyar keresztény oktatásügy ilyen barátot veszít, ilyen jótévőt sirat. Megdöbbenve áll meg a koporsónál és kérde: mit veszített a keresztény oktatásügy egésze, ha az első rendszeres cselekedetnek ilyen gyümölcse van? Csodálattal nézi a kihült tetemet, amelynek élete annyira hasonlítana a sziklához láncolt Prometheuszhoz, ha lelke az Isten akaratában való teljes megnyugvástól nem kapott volna akkora feyelmzetttséget. Akinek lelke tele volt a szent ügy szeretetével. Rajzottak lelkében a nagy tervek, üdvös gondolatok. Magas állásból, nagy megértésével, minden jóra vállalkozó akaratával belátta a tennivalók egész nagy mezőit. Az anyagi megkötöttség pedig a sziklához láncolva tartja. A szükségnek hozzájutó panasza szívébe vágja karmait. És ő látja, hogy ideje rövid. Tenni most tudna már. De az isteni akarat kifürkészhetetlen végzése a nagy tettek előtt végleg elnémítja. Szenvedéseket kért az Istentől halála előtt. A testi kínokon túl, ime, lelki megpróbáltatást is bocsátott rá az Úr, hogy nagy érdemeit a legnemesebbekkel öregbitse.

És halálát érezven, kinjai között is mosolygott. Mert hite csodálatosan egész és tiszta volt. Megnyugvása az Úrban pedig tökéletes.

Mi könnyezünk. Mert miénk a nagy veszteség. Fesledező reményeink bimbaját sirjára tesszük. Reményeinket azonban el nem temetjük.

A nagy idők derengése mindenkor nagy emberek fényességével kezdődik. A megújulás hajnalhasádása Városvval együtt jött. Mert hajnalodik. A hajnalt pedig éjre földi hatalom nem változtathatja. A Városvakkal megindult hajnalodás után csak a nappal következhetik.

Dreiszigler Ferenc.

A hazafias nevelés feladatai.

Korunkat minden téren nagy benső nyugtalanság hajtja. Mindent lerázni, mindent gyökerestől felforgatni akar meg nem gondolva, hogy valamint a jelen intézményei a múltban bírtak alapjukat, úgy a jövő csak a jelen alapján épülhet föl. Romboljátok le most a meglévő alapokat, akkor mire fogtok a jövőben építeni? Nyilvánvaló, hogy az iskolának a nemzedék lényének kialakulásában, kiképzésében rendkívül nagy szerepe és fontos hivatása van. Mert hiszen az iskola a nemzetek nagy nevelője. Ha biztosítani akarjuk tehát nemzetünknek a jövőt, ha azt akarjuk, hogy az a gazdag, és nekünk igen becses örökség, amelyet míg a honszerző ősök karddal és hősiességgel szereztek meg, addig a későbbiek tudással, hazafiui erényekkel, nemes erkölcsökkel, szorgalommal gyarapítottak, a magyar haza szent földje utódainknak nagyszámú ellenségeink áskálódásai ellenére is megmaradjon, akkor iskoláink szent falai között, olyan nemzedéket kell nevelnünk és tanítanunk, amely nemzedéknek ne csupán feje, esze legyen tiszta és világos arra nézve, hogy megértse, miképp nemzetközi eszmékkel és felfogással — mint amelyet hoznak haza manapság honfitársaink tengeren-

tüli útjokból — e haza szent földjét mint drága örökséget továbbra is, vagyis a jövő nemzedék számára fenntartani és felvirágoztatni valóban nem lehet: hanem azonkívül lényébe kell szuggernunk iskolai nevelés által azt az erős és elhatározott akaratot, hogy ezt a földet — dacára a ma népünk között valóban dühöngő amerikanizmusnak — nem engedjük át semmiféle más nemzet, vagy népfajnak, hanem ennek megtarthatásáért el vagyunk szánva e szent földért nemcsak meghalni, vagyis utolsó csöpp vérünket is ontani, hanem legfőképpen el vagyunk szánva e hazaért tenni, a népek e nagy versenyében érlette munkálkodni, dolgozni, takarékoskodni, szoval megtarthatósága és felvirágoztatásáért minden, úgy testi, mint szellemi tehetségünket felhasználni. Ilyen irányú és szellemű erkölcsi nevelést kell tehát adni iskoláinkban növendékeinknek.

Tudjuk, hogy különösen a népiskolában nevelés nélkül tanítani nem lehet. De hát a nevelés is sokféle irányú lehet.

Vannak pl. pedagógusok, akik a független erkölcsnek hívei lévén, a nevelés alapjául csak ilyen, vagyis minden vallási felfogás és meggyőződéstől független erkölcsi szabályokat tartanak és fogadnak el a nevelés alapjául.

Kimondom mindjárt nyíltan és világosan, hogy a mi hitvallásos iskoláinkban az erkölcsi nevelés alapja csakis a vallás, és pedig a keresztény vallás lehet.

Mert hiába minden újkori doktrina, hiába minden modern nevelési rendszer, a gyermeket csak azon erkölcsi szabályok által lehet nevelni, és akaratát jóra hajlítani, és indítani, amelyek az Isten által adott, vagy a szívbe vésett parancsokban és törvényekben bírtak alapjukat és szentesítésüket.

II. Vilmos, a németek nagy császára, a múlt hó 10., 11. és 12-én a berlini egyetemnek nagyszabású jubiláris ünnepén azt mondotta a többek között, hogy *«az emberiség közös kinese rejlik a nagy igazságokban»*, de hozzátette, hogy *«minden igazság az Istennél vagyon»*.

Ha ez áll a tudományos igazságokra, hogy t. i. Istenben bírtak alapjukat, mennyivel inkább áll az erkölcsi igazságokra, mint a nevelés eszközeire, amelyek az Isten által sziveinkbe oltott vallásos igazságokban bírtak alapjukat, szankciójukat.

Jónak és erkölcsösnek kell lenni, mert azt a Mindenható Isten, aki jutalmaz és büntet, úgy parancsolja, ez az egyszerű kijelentés a gyermek előtt többet ér és nagyobb sullyal bír minden néven nevezendő elvont modern erkölcsi szabálynál, mert ez azt a hatást, amelyet tőle várnak, a gyermeki kedélyre már elvontságánál, szárazságánál és a gyermek által meg nem értett elméleti voltánál fogva sem fogja gyakorolni soha.

Igaz, hogy általam e szavakban hirdetett tan — mondhatják — már régi doktrina, tagadhatatlanul igaz, hogy régi, de az is igaz, hogy századok hosszas tapasztalata által ez a legjobbnak, leghelyesebbnek bizonyult erkölcsi nevelési rendszer valamennyi rendszer között.

Régebben kísérleteznek már arra nézve, hogy miként lehetne a népiskolát annyira laicizálni, hogy abból minden vallásos elem kiküszöböltetvén, csakis erkölcsi szabályok taníttassanak Isten nélkül, vallás nélkül, és csakis a közjó, a közérdek állíttassék oda a növendékek elé mint olyan ideál, amely előtt minden önző magánérdeknek meg kell hajolnia. Ami más szavakkal annyit tesz, hogy nem szabad véteni

a közjó ellen, nem szabad véteni az emberszertetet ellen.

Most azonban különösen Franciaországban az egyháznak az államtól való szeparációjával kapcsolatban kimondották, hogy a vallás magán ügy, és hogy ennek folytan a vallás mint minden egyénnek a legprivatább ügye, és egyáltalán nem közügy, egyszerűen teljesen küszöböltessék ki az iskolából.

Mi sincs könnyebb mint ezt kimondani, mi sincs könnyebb — tudvalevőleg — mint rombolni. Hiszen Franciaországban már egyszer azt is kimondották, hogy nincs Isten, és egy kéjhölgyet állítottak a forradalmi láz elvakultságában az oltárra. Azonban jött idő, a kijózanodás ideje, midőn Istent trónjára ismét visszahelyezték.

Most végre úgy a régebbi, valamint az újabb iskolai független erkölcsi nevelési rendszerrel való kísérletezés után vajjon mit látunk, mit tapasztalunk az ezen iskolákból folytonosan kikerülő nemzedék erkölcsi viselkedése folytán Franciaország társadalmi életében?

Látunk ott antimilitaristákat, akik hazájukat a kül-ellenség ellen megvédeni, vagyis akik katonáskodni nem akarnak. — Látunk ott antipatriotákat, akik hazát ismerni többé nem akarnak. Látunk ott anarchistákat, akik az állami és társadalmi rendnek esküdt ellenségei lévén, minden meglévőt fenekestől felforgatni akarnak. Látunk apasokat, akik élet-hivatásukul tüzték ki a rablást, a gyilkolást és az ezzel járó minden néven nevezendő erkölcsi ocsmány-ságot. Szóval látunk ott bomlást, de nem látjuk a családot, a társadalmat, az állam intézményeinek azon konszolidációját, amelyek arra hivatva, hogy egy életképes nemzetnek tartós fennmaradását és felvirágoztatását biztosítsák.

Ki ne látná be, hogy az államok és társadalmak konszolidációjának egyik rendkívül fontos tényezője a vallás-erkölcsi alapon álló iskola, mert hisz az ilyen iskola a nemzetek nagy nevelője?!

Eszerint az iskola és élet között szoros kapcsolat van.

Egyik hat a másikra. Az iskola ad a társadalomnak egyéneket, polgárokat: életképeseket, vagy életképteleneket. A szerint, amilyen alapokon neveltették. Ebből az következik, hogy az iskolai nemzedéket úgy kell képezni és nevelni minden irányban, hogy az alapos tudásával, vallásosságával, erkölcsi-ének integritásával haza- és nemzetfenntartó legyen.

Vallás és erkölcsi integritás nélkül egy nemzet sem állhat fenn tartósan, bármely előhaladott legyen különben tudományban, művészetben, iparban és kereskedelemben. És pedig azért, mivel kulturájának, civilizációjának különben bármily büszke épülete: vallás és erkölcsi integritás hiányában, nélkülözni fogja azt a fundamentumot, amely nélkül semmiféle épület fenn nem állhat.

Az erkölcs pedig a vallásból, a vallás igazságaiból meríti hatóerejét. Vallásos alap nélkül az erkölcs is romlásnak indul. Jól mondja azért korunknak egy jeles társadalomtudományi írója, hogy: *Tudományosan megállapított és általánosan elfogadott igazság, hogy a mai erkölcsi krízisnek legmélyebb oka a vallásosságának hanyatlása.*

Azt kell tehát elvül és föladatul elfogadnunk, hogy *vallás-erkölcsi alapon és hazafias irányban* kell nevelnünk a magyar iskolában.

Nevelni kell a magyar gyermeket *fajszereetre*, és az együvé tartozás érzését idejekorán bele kell oltani a szívébe. A viszálykodás megöl és elpusztít bennün-

ket, mert abból csak az idegen ellenség fog hasznot húzni. Ellenségektől vagyunk körülveve és rokon-nemzetünk e világrészben úgyszólván nincs, azért egymás közötti összetartásra kell a gyermeket nevelni már az iskolában, mert ha hiveink egymás között meghasonlanak — fájdalom — de okvetlenül elveszünk!

Nevelnünk kell a magyar gyermeket a folytonos *munkásságra és szorgalomra.*

Nagy bajok vannak a nemzet gazdasági, szociális, kulturális életében. Ki tagadhatná mindazon, úgy gazdasági, szociális, mint kulturális bajokat, melyekkel a nemzetnek sajátságos helyzetében még mindig meg kell küzdenie. Igaz, hogy vannak oly természetű bajai, melyeknek megjavítása és eltüntetése sajátságos viszonyainál fogva, úgyszólván nem áll módjában es hatalmában. Vannak azonban olyan bajai is, különösen gazdasági téren, melyek nagyobb munkássággal és szorgalommal megszüntethetők lennének. Népünk renkívül bírja a munkát, különösen ha az, mint közönségesen mondani szokás, körmére ég. Hiszen nézzük csak meg, különösen az aratási és cséplési időszakban, hogy mit végez, mint dolgozik a mi népünk és arra a rezultátumra fogunk rájönni, hogy különbül nem dolgozik a világ egyik nemzetének munkásosztálya sem. Azonban nagy baja népünknek, hogy nincs kitartása a munkában és hogy nem keresi az állandó, különösen pedig a pepecselő munkát. Innét van aztán, hogy vagy a legnagyobb fokú erőmegfeszítésig dolgozik, vagy pedig hogy egyáltalán semmit sem dolgozik. Ügyessége pedig meg van a kézi munka minden nemében, türelme, kitartása azonban nincs meg oly mértékben, amint azt a nemzetgazdasági érdekek megkívánják. Nyugat-Európa előhaladottabb nemzetétől rendkívül el vagyunk maradva közgazdasági téren is és ebben tagadhatatlanul sok más, sajátságos helyzetünkből folyó okokon kívül része van a keleti népfajokkal rokon, azon tespedésre hajló dolce far niente-nek is, amely népünknek tagadhatatlanul sajátja.

Itt is az iskolának kell tehát előállania és megkorrigálnia fajunknak ezen sajátságos hibáját, amely korántsem javíthatatlan, elenyésztetnie ezen baját, amely korántsem gyógyíthatatlan, azon jövő nemzedékre nézve, amelynek az új kor igényeihez és kívánalmaihoz okvetlenül simulnia és alkalmazkodnia kell, ha azt akarja, hogy a nemzetek azon nagy gazdasági harcában, amely már is szemünk előtt folyik, meg tudja állani a helyét, ki tudja állani a versenyt és meg tudja menteni azt a földet, azt a hazai földet, amelyről tudjuk, hogy akié ez a föld, azé az ország. Hazai föld nélkül nem nemzet, hanem csak helóták leszünk.

Blazsejovszky Ferenc.

(Folyt. köv.)

Két mizéria.

II.

E tanügyi lap f. é. 21. számában Petrovácz József értekezett a tanyai iskoláztatásról. Igazán esetetle a tanyai állapotot, ami az Alföld hatalmas ronáján a kultura fekete foltjaként tényleg szerepel.

A tanyák mellé méltán számíthatjuk a pusztákat, melyek nagyobbak, mint a tanyák, honnan — a legtöbb helyen — semmi esetre sem járhatnak iskolába az ott élő, sokszor egy pusztán 20—25 főre rugó tankötelesek, mert a törvény hatálya 3 km.-re

megszűnik, de meg bizony a gyermek egészségét sem fogja veszélyeztetni a szülő, hogy a szegény bérés (cseled) és dohányos öregségére nevelendő tamaszat nyomorultul lássa úgy ő, mint a társadalom nyügére.

Itt reparálni föltétlen kötelesség. Végre is számolnunk kell az Alföld speciális helyzetével, ahol államunk földművelése a legnagyobb belterjességben folyik. És ebből kifolyólag, az intenzív gazdalkodásból, a hatalmas földbirtokokból, áll elő eme mizéria.

S ezen ne csodálkozzunk, csak sajnálkozzunk.

E hely, ahol most működöm, még két év előtt azsiai nomadtelep volt. Hogyne! Az iskola felépítése előtt 40—50 tanköteles nőtt fel — csak két pusztán — oktatás és tüzetesebb nevelés nélkül.

A tankötelesek számára bizonyítékom az, hogy első isk. évben 46, a másodikban 50 és jelenleg 68 tanköteles látogatja iskolámat.

A nevelés és oktatás hiányosságára pedig az, hogy mióta az iskola fennáll, azóta láttak papot és tanítót a gyermekek, akik a papra azon megjegyzést kockáztattak: ni, még ők így öltözött embert nem láttak.

Az iskolások megalakításakor a két pusztán (mintegy 80 család) egy embert találhattunk, aki irni tudott s aki — mint ilyen — isk. gondnoknak megfelelt.

Az első isk. évben egy-két 6 éves, 7/10 részben 10—12 éves gyermekek jártak az első osztályba, akik közül csak kettő tudott keresztet vetni, köszönteni egy sem. Vallásukat absolute nem tudták. Hogy tudták volna, hiszen a kath. szülők ref. templomba jártak Úrvacsorára, szerintük ez áldozás volt. Beiratás alkalmával oly kijelentésekkel leptek meg, hogy ők bizony nem tudják, milyen vallású a gyermek, papista-e, vagy református. Némelyik hamarosan rom. kath. nak jegyeztette be a gyermek vallását, amit később — az első szentáldozásra való készület alkalmával — ki kellett korrigálnom, mert a katolikusnak bejegyeztetett gyermek a reverzális szerint ref. vallású volt.

Mindig emlékezetes marad az első tanítási nap, midőn, mint a vadak, toporzékolva, ordítva, sírva, forgo szemmel jöttek a gyermekek iskolába, ahol, mint az ördögtől, húzódtak tőlem, tanítójuktól.

És az ismétlősök? Ezeket dettó abc-re kellett oktatnom, ambar a fiúk zsebében ott volt már a pipa, meg a dohányzacskó. Különös volt a kép, midőn pipázva ballagott a tanyai suhanc az iskolába, amiről fogalma sem lehetett, mert feltett kalappal, bagózva köpködve várta a tanítás megkezdését.

Halvány kép az Alföldről az iskolázás kezdetén. Hát, Uram, Teremtőm, ahol semmi sincs! És hány tanyán, hány pusztán nincs iskoláztatás!

Íde az iskolakkal! Az Alföldre velük! Ily állapotok mellett életerős eszme az alföldi elemi konviktusok kérdése és megvalósítása.

Ezen konviktusok teljesen és végleg megoldanak az alföldi iskoláztatást, ami addig, míg ezek meg nem lesznek, sok gondot fog adni a népoktatás faktorainak.

A tanyai, pusztai iskoláztatásnak tényleg praktikus megoldása a szükség szerint — a tankötelesek mennyisége szerint — kikanyarítandó, nagyobb terület koncentrálása több tanítós és több tantermes, amint a körülmény kívánja, iskolák föllállítása altái, a külön-külön, itt-ott mérföldnyire fekvő, vagy alig néhány kilométerre levő iskolák helyett. Ott és ahol egyáltalában nem oktattatnak a gyermekek: nyereség, itt takarékoság.

A konviktusok költségvetése és részletesebb le-

írása Petrovác József cikkében pontosan megtalálható. Teljesen a nép fiainak van szánva, oly egyszerű, oly csekély a kivánság úgy azok föllállítására mint berendezésére nézve.

Én a gyermekek élelmezésében még kevesebb terhet rónék a konviktusokra. A szülők gondoskodnanak arról, mint nálam két gyermeknél, akiket távolzöbi helyről hoztak. Ugyanis ezeknek minden héten anyjuk hoz eleséget. Így hetenként maguk látnak el magukat. Aki külön étkezést akar, csak az fizetne évenként néhány koronát levesért, mert csak egy meleg ételt főznenek a konviktusok konyhám. A legtöbb tanyai, pusztai gyermek szülője cseled és mint ilyen szegény. Legfeljebb évi 1—2 koronát fizetnének a bútorok koptatásáért.

Tanítás hétfőn, kedden, szerdán, esütörtökön és pénteken volna. Pénteken délután hazamennének a konviktus lakói családjuk körébe és csak hétfőn délelőtt jelennének meg 12 órára. Ez nagyon jó beosztás. Nem vagyok hive a pontos délelőtt 10 órai terminusnak, mert biztosan sokan késnének, ami és a fáradságos út fáradalmai a tanítást föltétlenül akadályoznak.

Jobb hétfőn délután 2—4-ig tartani előadást, kedden délelőtt 8—12-ig, közben félórai pihenő, délután 2—4-ig, szerdán 8—1,1-ig, közben félórai pihenővel, mint minden nap, délután 2—4-ig, esütörtökön 8—1,1-ig, délután 2—4-ig, pénteken délelőtt 8—12-ig (délután hazatérés) történnék a tanítás, amint hogy megnyerhetnénk a tantervkövetelte minimális heti 23 órát. Ha 24, 25 óra szükségeltetnék, a hétfői tanítást, valamint a péntekit lehetne meghosszabbítani. Többi idejüket tanulással tölténék, vagy gazdasági munkákat végeznének a gyermekek az iskolához tartozó néhány hold területen. Esténként pedig egyéb gyakorlati kézimunkákban oktatnák őket a tanítók.

Sok erkölcsi és szellemi haszna volna a konviktusoknak, amit mind e cikk keretében leírni lehetetlen. Azt minden pedagógus tudja, hogy milyen erkölcsi erő rejlik a szakfelügyelet alatt levő társasélet napirendjében. A fő mindenekelőtt azonban az, hogy oktatásban, nevelésben részesülhetne sok-sok olyan gyermek, aki a konviktusok nélkül az iskolától való távolság miatt ezt el nem érhetné életében.

De a pusztai, tanyai tanítóváltásra sem volna káros, sőt ellenkezőleg, mert több tanító lehetne együtt és a szükséges társas szórakozást egymás között megtalálnák, amit különben nagy önuralommal kénytelen nélkülözni a rideg pusztában, tanyában.

Mondhatom, legtöbben, az eszme egészében egyetértek Petrovác József jól megfontolt, kardinális tervezetével.

Az eszme megvan, csak — valamikor — testet kell öltetnie. Egy kis áldozatot az elhagyott vidékek kulturájáért! Adja Isten, hogy a nemes eszme testet öltson!
Kerényi Rezső.

SZEMLE.

A szabadgondolkodó tanítók terrorja. A gondolkodás szabadsága szerintünk azt jelentené, hogy hát mindenkinek jogában és szabadságában áll még a magyar tanítók úgynevezett «szabad-egyesületéről» is úgy itélni és gondolkozni, amint azt saját meggyőződése diktálja. De hát a szabadgondolkodó tanítók azt mondják, hogy a gondolkodás szabad-

sága csak az ő joguk. Ők Istenről, a hazáról, az egyháztól, a hatóságokról, egyénekről azt írhatják és mondhatják, ami csak tetszik, ebben ne korlátozza őket senki és semmi tekintély. A kritika joga egyedül az övék, másnak ehhez joga különösen akkor nincs, hogyha érdemében őket kritizálja meg. Fényes példája az erőszaknak, a terrornak az a mód, amivel a tanítók szabadegyesületének elnöksége Alpári hevesmegyei kir. tanfelügyelő személynének neki tör, csak azért, mert az egri tanítói kör gyűlésén hivatalos tisztében úgy járt el, amint egy hazafias, kötelességét ismerő kir. tanfelügyelőnek eljárnia kell minden oly esetben, amikor valamely tanító-egyesület tanácskozása átlépi alapszabályainak keretét. Tettét a tanfelügyelő bizonyára indokolni tudja. De honnan veszi a jogot ahhoz a tanítók szabadegyesülete, hogy a hivatalos minőségben eljáró kir. tanfelügyelőnek magánnyilatkozattal tör neki, nyiltan, bevallottan csak azért, hogy őt «becsületének megóvása végett törvényes útra kényszerítse». Ez már nem «szabadság», nemcsak a gondolkodásban, hanem a cselekvésben sem, ez már nyilvánvaló szabadság. És itt az ideje, hogy a közhivatalnok egyéni szabadságának és becsületének oltalmára a közhatalom közbelépjen a szabadgondolkodó tanítókkal szemben. A kir. tanfelügyelők pedig a szabadgondolkodó tanítók ügynökeivel szemben járjanak el minden hasonló esetben Alpári példájára kellő igazsággal és bátorsággal. Ez állásukból folyó hazafias kötelességük.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A Szent-István-Társulat pártoló tagsági könyvei.

En a könyveket sohasem tudom azzal a szemmel nézni, aminővel a lelketlen tárgyakon szoktunk végigtekinteni. A könyvekben eleven, agilis, munkára örökösén kész dolgokat látok, energiaképesebbeket még a rádiumnál is, mert hiszen vannak könyveink, melyek erejüknek évezedeken át való kisugárzásával lényegükből mitsém veszítettek. Ezért, ha oly könyvet látok, melyet a rideg üzleti vállalkozás lelketlen számítása hozott létre és tart karmaiban arra a célra, hogy csakis busás anyagi nyereségért adja cserébe: elszorul a szívem, mert a gyermekét áruba bocsátó nyomorult szülő s a kegyetlen rabszolgatartó szomorú látványa tűnik föl előttem.

De ha a könyv körül nem hallom a piszkos üzleti világ lármáját és nem tolakodnak előtérbe a kapzsi töke pusztán pénzt hajhászó s ennek szolgálatában majdnem mindig hazudozó reklámjai: ez nagy örömet, valóságos lelki élvezetet okoz mindannyiszor, mert a jó dolgok minél könnyebb, minél akadálytalanabb, minél természetesebb és minél teljesebb kifejlése és érvényesülése fölemelő érzés és gyönyörködtető látvány.

Ilyen örömet okoznak nekem évről-évre a Szent-István-Társulatnak pártoló tagjai részére kiadott könyvei. Ezek a könyvek nem szolgálnak üzleti érdekeket, hiszen kiadójuknak többre kerülnek, mint amennyire áruk szabva van s egészen ingyen a Társulat talán csak azért nem adja, mert az ingyenportékának nincs értéke a magyar nép előtt. Ezek a könyvek csak egyetlen részre hajtának hasznót, az igaz, hogy ez aztán pénzzel szinte megfizethetetlen haszon, a katolikus magyar nép részére.

Hetedik esztendeje immár, hogy a népies pártoló tagság fölötté szerencés gondolatát közismert al-

dozatkészségével megvalósította a Szent-István-Társulat s azóta ezen a réven egész sereg jobbnál-jobb könyvet ontott a magyar családok ezreinek körébe.

Csak egy futólagos szemlét kell vetnünk a lefolyt hét év áldott termésére, hogy meggyőződünk a pártoló tagság nagy népművelő értékéről.

A *Négy evangélium*, a *Magyar szentek legendái*, a *Filotéa*, a *Három század a katakombákban* s a *Szentek élete* könnyűszerrel való közkére juttatásával a nép vallásos hitében és erkölcsében erősített. Szuszai Nagy mesterség című könyve a családi nevelésnek eddig is páratlanul álló, gyönyörű vezérkönyve. A *babonáról* írt könyv a népszellem nyüzeit bontgatja, az *Uj kis tükör* három kötete pedig a természet titokzatos jelenségeinek törvényszerűségeire mutat rá. A *Gyümölcsfajenyésztés*, a *Szegény ember gazdasága* s a *Kisgazda tanácsadójának* két kötete az anyagi jólét eszközeivel ismertet meg, míg *Az egészség könyve* a testi jólét alapföltételeire tanít. Kétkönyvnvi szépirodalmi olvassmányt is találunk e sokoldalú sorozatban. később azután a szív nemesítését s a szellem finomítását a Szent-István-Társulat *naptárainak* bőségesen sok szépirodalmi olvassmányai teljesítik, mely naptárak minden túlzás nélkül a népünk számára szükséges és hasznos ismeretek lexikonának nevezhetők.

A most megjelent idei tagilletmény méltó folytatása az előbbieknak; nem akarom e könyvecskéket az én szavaimmal dicsérni, tartalmuk egyszerű föltárása — véleményem szerint — a legteljesebb dicséret s a legillőbb méltatás.

A *Szentek életének* most közreadott folytatólagos kötete a naptár szentjeit július 1-től október 1-ig tartalmazza. A legvonzóbb népies áhitat hangján írt életrajzokat tömegtelen kitünően sikerült kisebb-nagyobb kép díszíti, köztük akárhány világhíres képek a reprodukciója. A függelékben Szent István királyunk életrajzát kapjuk, amit népies szempontból ily szépen és érdekesen megírva még sehol sem olvastunk. A díszes, vaskos vászonkötésű könyvet, az egész *Szentek életének* harmadik kötetét, Túry Gyula klasszikus szent István-képe teszi még értékesebbé.

A *mi hazánk* című könyv a magyar királyság földrajzával ismerteti meg népünket. Tudományos ismereteket foglal magában ez a könyv, de nem tudakos módon és formában közli azokat, hanem a legtermészetesebb egyszerűség ügyességével. A jó tanító módszerével nemcsak az elavult értelemben vett földrajzzal hozza ismeretségbe olvasóját, hanem egyúttal megismerteti az egyes helyek életével (folklore) és történelmével is. Ez a kötet a Nagy-Alföldet és a Kis-Alföldet írja le és a szemléltetőoktatás elvéhez híven — kicsinyek és nagyok oktatásában egyaránt bevált ez az elv! — számtalan illusztráció teszi könnyen érthetővé, elevenné és maradandóvá a közölteket.

A *Nagy Budapest* című könyvben a leg részletesebb székesfővárosi útmutatót kapjuk, de nem az unalmas, száraz baedekerek fajtájából valót, hanem ezernyi adata mellett is érdekeset, megkapót. Erre a vezetőre valóban szükségünk volt már a Regnum Marianum katolikus fővárosában. Huszonkét fejezetben ismerkedünk meg Budapest történetével, lakosságával, iparával, üzleti életével, utcáival, tereivel, utcai alakjaival, közlekedésével, vizeivel, fürdőivel, kiránduló- és szórakozóhelyeivel, szobraival, jótékony intézeteivel, templomaival, iskoláival, nevezetesebb épületeivel és még sok egyébbel, amelyekért — ha

tisztelő figyelméért, amellyel engem val. b. t. tanácsossá történt legkegyelmesebb kineveztetésem alkalmából üdvözölni méltóztatott. Midőn e kedves figyelméért szívből köszönetet mondok, szívesen ragadom meg az alkalmat, hogy a nagyérdemű Tanács kiváló működésére Isten áldását kívánjam. A magam részéről készséggel megígérem, hogy — miként a nagyérdemű Tanácsnak a kath. tan- és nevelésügy emelésére irányuló szakavatott munkásságát eddig is különös figyelemmel kísértem — úgy a jövőben is szívvvel-lelélekkel, erkölcsi és anyagi támogatással mindenkor ott leszek, hol a *Kath. Tanügyi Tanács nagyjóságai s az egész magyar kultúrára kiható munkásságának eredményessé tételéről, előmozdításáról* lesz szó. Fogadják nagyságtok kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Szombathely, 1910. okt. 30-án *Dr. István Vilmos*, szombathelyi püspök.

Félarú vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványok kiállítása és a már használatban levőknek érvényesítése az 1911. évre. A római katolikus tanítók és tanárok félarú jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványai a jövő 1911. évre leendő érvényesítés végett a m. kir. államvasutak igazgató-ságához (Budapest, Andrassy-út 73—75. sz.) már beküldhetők, legkésőbb azonban december hó 31-ig okvetlenül beküldendők, mert az ezen határidőn túl beérkező kérvények figyelembe vehetők nem lesznek. Azoknak az igényjogosultaknak, kiknek ez évben arcképes évi igazolványuk még nem volt, a jövő 1911. évre azonban ily igazolványt kívánnak, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fentjelzett időben kell kérelmezniök. Különösen figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy az igazolványok érvényesítéséért és az újak kiállításáért járó két korona kezelési illeték m. kir. postabélyegekből rovandó le. A postabélyegeket a betérjlesztendő kérvényre vagy névjegyzékre felragasztandók. Készpénzt vagy okmánybélyeg kezelési illeték fejében nem fogadnak el. Itt jegyezzük meg, hogy a Szent-István-Társulat igazgató-sága kartársainknak ingyenesen bocsátja rendelkezésükre az igazolvány kéréséhez szükséges nyomtatványokat, ha ez iránt megkeresik és 20 fill. portódíjat beküldenek.

A katolikus iskoláért. Az Orsz. Katolikus Magyar Iskolaegyesület zaszajza alá rendületlenül sorakoznak mindazok, kik iskoláinkat meg akarják oltalmazni a szabadkőművesek vipera fogaitól. Akkor, mikor nyíltan szállnak harcra a vallás ellen, hogy már a gyermek lelkeről is lerabolják a lélek himporát, mi sem maradhatunk télenek. Legutolsó kimutatásunk óta a következő adományok érkeztek: Schiffer Ferenc prelátus, főtanfelügyelő (Esztergom) 50 kor., Darvai János plébános (Nagysziklás) 2 kor., Benkő János (Hernádnémeti) 3 kor., Pápay Gergely esperes-plébános (Barosháza) 3 kor., Kolbay Gergely plébános (Tolcsa) 1 kor., Markovics Kelemen (Bácsfalú) 1 kor., Schring Miklós (Nagylokény) 3 kor., Kmettykő Károly (Nagytopolcsány) 1 kor., Róm. kath. plébániahivatal (Zolyomternye) 2 kor., Zádor József (Nánhá) 1 korona, Herbszt László (Proszek) 1 korona, Krinitzky Ferenc plébános (Oravicabánya) 2 korona, Popovics Emil esperes (Dombó) 2 kor., Bauer Vencel (Ujbeszterce) 2 kor., Illebk János lelkész (Czéke) 3 kor., Dermisek Pál plébános (Puho) 3 kor., Szuszay Antal plébános (Dobsza) 10 korona. *Minden legkisebb adományt hálás köszönettel fogad az egyesület, mert ne feledjék, hogy fillérekből lesznek a százezrek!* Tagdíjak a Katolikus Iskolaegyesület címére küldendők (Budapest, VIII. ker., Szentkirályi utca 28. sz.).

Halálozás. *Glöckel Ignác* h. alesperes, tanfelügyelő, dercsikai plébános, élete 63-ik, áldozópapságának 36-ik évében Isten akaratában megnyugodott béke-

térrel viselt hosszas szenvedés, a szentségek ajtatós felvétele után folyó hó 27-én délután 1 $\frac{1}{2}$ órakor elhunyt. Az ő. v. f. n.!

TANITÓEGYESÜLETEK KÖRÉBŐL.

Az esztergomjárasi róm. kath. tanítói kör 1910. évi november hó 24-én délelőtt fél 10 órakor tartja rendes évi közgyűlését Esztergom sz. kir. város tanácstermében.

A győregyházmezei róm. kath. tanítóegyesület könyi espereskerületi tanítói köre október hó 27-én Ottevényen tartotta rendes őszi közgyűlését, melyen a teljes számban megjelent tanítókon kívül Matavovszky Béla kir. tanácsos tanfelügyelő és Némethy Odön főszolgabíró is résztvettek. A közgyűlést szentmise előzte meg. Utána a róm. kath. iskolába vonultak az egybegyűltek. *Varga Pál* kerületi esperes egyh. elnök tartalmas és magasszárnyalású beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Gyakorlati előadást tartott *Bertalan Károly* abdai osztálytanító, szép és tanulságos felolvasást *Süke László* ottevényi főtanító. Mindkettőnek a kör elismerését fejezte ki. *A kör megütközéssel értesült a Magyar Tanítók Országos Szövetségének azon vallásellenes és Magyarország összes tanítóinak nevében hozott illetéktelen határozatáról, mellyel megátadja a felekezeti iskolák létjogosultságát és a vallástani szükségességét. A kör ezen határozat ellen óvást emel és azt visszautasítja.* A közgyűlés végén a tisztújítás következett. Elnöknek megválasztott *Magyar Árpád* könyi igazgató-tanító, alelnöknek *Berger Ferenc* győrsövényházi főtanító, jegyzőnek *Berger Nándor* könyi osztálytanító, pénztáros és könyvtárosnak *Malik Kálmán* fehértói főtanító.

TÁJÉKOZTATÓ.

Lakás. (M. M.) 1. A törvény kötelezettséget ró a fenntartóra és azt teljesíteni köteles. Így tehát joggal igényelheti a lakást, de az egy szobánál többet azért nem, mert ahol több tanító van, ott a törvény előírásaitól eltérőleg állapítható meg a lakás avagy a lakásbér. 2. A kertilletményt köteles megadni. 3. A közigazgatási bizottság elrendeli hivatalból. — **Tandíjkárpótlás.** (Sz. J.) Ha a fölterjesztéshez csatolták a díjlevelet, akkor nem lehet mást tennie, minthogy igazolja, hogy az új javadalmi jegyzőkönyv felvételét kérelmezték annak idején, de elutasították kérésüket. — **Nyugdíjajzatás.** A törvény szerint kérelmezheti nyugdíjajzatását betegsége miatt. Ha azután a hivatalos eljárás nem találja állapotát olyannak, hogy tanítani képes nem volna, akkor nem nyugdíjazzák. De ez esetben ez ki van zárva. Csatolandó: orvosi bizonyítvány, keresztlevel, díjlevel, működési okmányok és a nyugdíjkönyvecske.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

Többeknek. A *Tanítók Évkönyvét* nemcsak minden egyes róm. kath., hanem minden egyes gör. kath. tanító is díjmentesen kapja, ha kérelmével a *Szent-István-Társulat igazgató-ságához* fordul. — **W. A.** Ha a járandóság terményekben szedetett be, akkor az őnt illeti. A közhatóság feladata a községi elöljáróság ellenőrzése. — **Tanító.** A fenntartó fizeti. — **Sz. J.** A községi képviselőtestület maga határoz afölött, hogy az épületet mily iskola céljaira szánja. Igen helyesen cselekszik, hogyha az említett határozatát meghozza és így kath. iskolát létesítenek.

Tartalom. *Dreiszigler Ferenc:* Városv Gyula dr. kalocsai érsek. — *Blazsjevsky Ferenc:* A hazafias nevelés feladatai. I. — *Kerényi Rezső:* Két mezéria. II. — *Szemle.* — *Irodalom, művészet.* *Wohlmuth Ernő:* A Szent-István-Társulat pártolótársági könyvei. — *Hírek.* — *Tanítóegyesületek köréből.* — *Tájékoztató.* — *A szerkesztőség üzenetei.*

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szávanak egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közöltetnek, melyeknek díja **előre** lefizettetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Reklamációkat csakis 8 napon belül veszünk figyelembe. Későbbi pótlásokat példányonként 30 fillér beküldése ellenében teljesítünk.

Esztergomi érseki megye.

A **csallóköz-csütörtöki** magyarok önellő osztálytanítói állásra, melyre csak nőtlenek pályázhatnak, a választás *november 15-én* délután 3 órakor tartatik meg. Jövedelme mindennapi tanításért 600 kor., ismétlőiskolaért 120 kor., 18 kor. fületmény és 202 kor. államsegély. Lakás egy legszükségesebb butorral fölszerelt szobából áll. Köteles egy kijelölendő osztályt önállóan vezetni, az ismétlő-oktatást kezelni, gyermekeket templomba kísérni, rájuk felügyelni és a kántori teendőkben segédkezni. A folyamodványok a csütörtöki róm. kath. plébániahivatalnál nyújtandók be. Személyesen megjelenő előnyben részesül. Megválasztott december 1-én köteles állását elfoglalni. *Iskolaszék.* 1318 1—2

Vittenczen róm. kath. iskolánál osztálytanítói állás betöltendő. Javadalma: 700 kor. államsegély, 200 korona községtől, 6 méter tűzifa, 20 kor. kertületmény, 100 kor. lakber. Pályázati határidő *november 15.* Orgonálásban jartasak előnyben részesülnek. Az állás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.* 1273 1—1

A **mosondarnói** róm. kath. iskolánál osztálytanítói állásra *november 23-ig* pályázat hirdettetik. Javadalmazása: államsegéllyel együtt 1000 kor., kertületmény 20 kor. és egy butorozott szoba fütéssel. Kötelessége: a kijelölt osztályok vezetése, az ismétlőiskolasokat felváltva a kántorral tanítani és a kántoriakban külön díjazás nélkül segédkezni a kántortanító akadályoztatása esetén. Csakis férfitanítók pályázhatnak. A megválasztott állását *november 28-án* tartozik elfoglalni. A kérvények főt. *Miskovics Endre* plébános, iskolaszéki elnök címére Mosondarnóra küldendők. 1278 1—1

Az **alsódiósi** róm. kath. kántortanítói állásra a «Népnevelő» 1910. okt. 16-iki számában közzétett pályázat határidejét *november hó 17.* délután 2 óráig meghosszabbítjuk, a mikor a kántori próba és választás lesz. Alsódiós. *Szuchány József* plébános. 1284 1—1

Csolnoki (Esztergom m.) róm. kath. iskolaszék osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés államsegéllyel évi 1000 korona, kertületmény 20 kor., bányatársulattól 30 q kőszén. Egy szobás lakás konyhával, kamrával és pincével. Kötelessége: az iskolaszék által kijelölt osztályt vezetni, a gyermekeket templomba kísérni s ott reájuk felügyelni, három osztályban a női kézimunkát s az ismétlőiskolás leányokat felváltva tanítani. Csakis tanítónők pályázhatnak. A német nyelv tudása szükséges. Kérvények *november hó 15-ig* a róm. kath. iskolaszékhez nyújtandók. *Az iskolaszék.* 1285 1—1

A **berencsfalui** (Hont m.) kántortanítói állásra *november 13-ig* pályázat hirdettetik. Jövedelme földtermény és készpénzben 1000 kor. Az állásra tót nyelvet is bíró nótanítók is pályázhatnak, kik közül a kántori teendőkben jartasak előnyben részesülnek. Folyamodványok az iskolaszékhez küldendők. 1311 1—1

Nyitra-Komjáthi róm. kath. elemi népiskolánál férfitanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: 100 kor. az iskolapénztárból, 878 kor. államsegély, 20 kor. kertületmény, egy öl tűzifa beszállítva és butorozott szoba. Kötelességei a választási jegyzőkönyvben és a helyi iskolai rendszabályokban találhatók. Kántoriakban teljes jártasság megköveteltatik, mert a kántornak segédkezni

tartozik. Folyamodványok *november 13-ig* az iskolaszékhez küldendők. Állását a megválasztott azonnal tartozik elfoglalni. *Az iskolaszék.* 1315 1—1

Barstaszári osztálytanítói és segédkántori állásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 600 korona államsegély, 400 korona mint tandíjváltás már kérelmezve. Segédkántori jövedelem 12 pozsonyi mérő rozs. Kertváltás 20 korona, egyszobás lakás. Segédkántori teendőkben iskolaszék által megszabott módon köteles résztvenni. Kántori teendőkben való kiképzésre igen alkalmas állomás. Segédkántori teendők alól a nagy szünidőre esetleg felmenthető. Tannelv magyar, a tót nyelv legalább némi ismerete előnyös. Állás azonnal elfoglalandó. Kérvények *november 22-ig* Barstaszára *Novotny János* esperes-plébánoshoz küldendők. 1298 1—1

Az **ipolyviski** (Hont m.) kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 9 hold szántóföld, 280 □ öl kert, 32 ürméter kemény hasabfia (melyből a tanterem is fütendő), 16 hektoliter buza, 34 hektoliter rozs, földszántás fejében 40 kor., tandíj 156 korona, ismétlőiskolaért 40 korona, stólajövedelem 85 kor., borváltás fejében 60,24 korona, összesen a díjvel szerint 1135 korona. Lakás: három padlózott szoba, egy zárt konyha, egy kamra, egy pince s a szükséges gazdasági épületek. Választás orgona- és énekpróbaival *november 17-én.* Felszerelt kérvények *Kovács István* iskolaszéki elnökhöz intézendők. (Ipolyvisk). 1295 1—1

Nyitra megyei Vágszerdahely, a **pobedimi** róm. kath. plébánia fiókközsege, kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: készpénzfizetés, termények, 8 magyar hold szántóföld, tűzifa és stóla címén összesen 1000 kor. évente. Lakás: két szoba, egy konyha, kamra; hozzá istálló, szin és pajta. Kötelessége: mindennapi és vasárnapi tanulók tanítása; vasár- és ünnepnapon és néhány köznapon orgonálni, nyilvános jellegű egyházi szertartásoknál segédkezni, harangozástól gondoskodni. A kérvények a vágszerdahelyi róm. kath. iskolaszékhez intézve, a tankerületi esperes úrhoz küldendők Csejthére (Nyitra megye) *november hó 15-ig.* Kivánatos, hogy a pályázók személyesen jelenjenek meg Vágszerdahelyen (vasúti megálló: Pobedim-Szerdahely) a november 20. délelőtt 10 órakor megejtendő választáson. 1320 1—1

Egri érseki megye.

A **dédesi** (Borsod m., vasúti állomás Nagyvisnyó-Dédes) róm. kath. kántortanításra újból pályázat hirdettetik. Javadalmazása 13¹³⁴/₁₀₀₀ hold szántóföld, községgel közös legelő- és erdőhasználatból nyer illetőség. Párber és stóla a javadalmi összeirás szerint 339 kor. Készpénzfizetés különböző cimeken 548 kor. Természetben lakásunk nincs, mert építkezés alatt van. Azért pályázat alkalmával személyes megegyezés lakás fölépültéig. Kötelessége a mindennapi és ismétlőiskolasokat tanítani, az összes kántori és díjvelben foglalt egyéb teendőket végezni. Választás *november 24-én* személyes megjelenés mellett, reggel tíz órakor. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények az iskolaszékhez intézendők *november 22-ig.* *Iskolaszék.* 1325 1—2

Mesterszállás község róm. kath. iskolaszéke belterületi tanítónői állásra pályázatot hirdet. Javadalma: községi

pénztárból 200 kor., államsegélyből 800 kor., lakbér 200 kor., kertilletmény 10 kor., irószerátalány 10 korona. Kötelessége kéttanítós iskolánál az iskolaszék által kijelölt osztályokat a püspöki tanterv szerint vezetni, az ismétlő- és mindennapos iskolában a kézimunkát tanítani, gyermekeket a templomba kíséreni. Az iskolaszék címére *Bene Mihály* elnökhöz november 12-ig küldendő kérvényhez: tanítónői oklevél, keresztlevele, községi illetőséget, magyar állampolgárságot vagy szabad állapotot igazoló bizonyítványok csatolandók. Megválasztott tartozik állását azonnal elfoglalni. Mesterszállás (Jásznagykun-Szolnok megye). *Romhányi Mihály* iskolaszéki jegyző.

1258 2—2

Besztercebányai egyházmegye.

Koszorúsi (Bars m.) fiókegyházi róm. kath. kántortanítói állásra november 20-ig pályázat hirdetik. Díjazása: 607 kor., államsegély 321 kor., kétévig tartó földbérlet 111 kor., stóla 33 kor., 23 m³ tűzifa hazaszállítva. Nős tanító előnyben részesül. Tanítónők is pályázhatnak. Tanítónő köteles kántorhelyettest díjazni. Tótlul kell tudnia. Levelek magyórómái plébániai hivatalra címzendők. Posta Körömcbánya.

1277 1—1

Erdélyi egyházmegye.

A **székelyszentkirályi** (Udvarhely m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Jövedelme: 100 kat. ósz, 100 kat. tavaszszalmás kepe, 40 terü kemény tűzifa, 100 korona ospora, szentmise-alapítványok kamatából 20 kor. és a rendes stóla, 2 hold szántó és kaszáló, kertilletmény, a közbirtokosságtól 800 koronának kamata, államsegély 428 korona és megfelelő korpótlék. Tisztességes lakás gazdasági épületekkel és egy kis kerttel. Kötelessége: a rábizandó mindennapi- és ismétlőiskolások tanítása a faiskola kezelése és mindenemű kántori teendők végzése. Pályázati határidő november 13. mely napon d. u. 3 órakor megtartandó próbára a pályázók személyesen megjelenni tartoznak. *Iskolaszék*.

1279 1—1

A **csikszentmihályi** községi elemi népiskolánál üresedésbe jött II-dik tanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. 1000 korona alapfizetés. 2. Természetbeni csinos lakás megfelelő konyhakerttel. Pályázati határidő november 12. déli 12 óra. U. p. helyben. *Minier Lajos* iskolaszéki elnök.

1280 1—1

Csikszentimrén újonnan szervezett III-ik tanítói-tanítónői állásra november 24-ig pályázatot hirdetek. Fizetése: 1000 kor. és lakás vagy lakbér. Kötelessége az iskolaszék által megjelölt osztályok tanítása, a gyermekeknek a templomba vezetése és felügyelete. Pályázatokat okleveles tanítók és tanítónők küldjék alulirothoz. *Csikszentimrén*. (Erdély m.) *Lörincz Sándor* plébános.

1281 1—1

Győri püspöki megye.

A **várkeszői** osztálytanítói állásra pályázatot hirdetünk. Fizetése: adóhivatalból 900 kor.; hitközségtől 100 kor. és kertilletmény 20 kor. Lakás az iskolaépületben. Pályázatot küldendő: Egyházaskezői iskolaszékhez. Posta: Marczaltó.

1283 1—1

A **veszkényi** róm. kath. iskolaszék — lemondás folytán megüresedett — osztálytanítói állásra pályázatot hirdet november 12-ig. Javadalma 1000 korona, ebből 600 kor. a hitközségtől, 400 kor. pedig államsegély. Egy butorozott szoba és 20 kor. kertilletmény. Köteles az egyik osztályt vezetni, az ismétlősök egyik nemét oktatni, a kántoriakban segídeni. Állását tanítási idő alatt osztálytanítói állásért el nem hagyhatja az iskolaszék engedelmé nélkül. Pályázhatnak férfitanítók, akik kántoriakban tudnak segídeni. Lehetőleg személyes megjelenés kívánatik. Választás nov. 13-án. A megválasztott állását tartozik a legrövidebb idő alatt elfoglalni. U. p. Szárföld. (Sopron m.) *Mentes Miklós* plébános.

1289 1—1

Vulkapordányi (Sopron m.) róm. kath. népiskolánál a második osztálytanítói állásra november 13-ig pályázat

hirdetik. Javadalmazása: község pénztárból 400 kor., államsegélyből 600 korona, kertilletmény 20 kor. és butorozott szoba fűtéssel. Tannyelv a magyar. Valamely szláv nyelv ismerete előnyös. Kérvények főt. *Kovács Zsigmond* esp. és ker. tanfelügyelő úrhoz helyben küldendők. *Iskolaszék*.

1292 1—1

Kassai egyházmegye.

A **szilvásujfalusi** (Zemplén m.) kántortanítóság megüresedett. Fizetés: hivatalosan 1000 korona. Tényleg 300 kor. több. Tavasszal új lakás épül. Tótlul tudni kell. Hurcolkodás saját költségen. Választás napja nov. 14. délelőtt. Személyes megjelenés kívánatik. *Szokolcszky Bertalan* plébános.

1312 1—1

Az **erdőhorvát-i** kántortanítói állásra a «Népnevelő» 42. számában hirdetett pályázat nov. 9-ig meghosszabbítatik. Választás 10-én délelőtt.

1322 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

Az **élesdi** róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalom a vallásalapból 105 kor., tandíjkárpótlás 40 kor., egyházmegyei segély-alapból 200 kor., kegyuradalomtól 80 kor., 6 öl tűzifa-járandóság, 185 liter buza, 738 liter kétszeres, 615 liter tengeri, 2 hold 296 öl szántóföld használata, stólaris jövedelem 40 kor., alapfizetés kiegészítésére államsegély kéretik. Az állomás a választás után azonnal elfogalandó. A személyes megjelenés, mely alkalommal a pályázó kántori képességét gyakorlatilag bemutatja, előnnyel jár. A folyamodványok november 12-ig a róm. kath. iskolaszékhez címzettek. *Dérczy Imre* lelkészhez küldendők Élesdre (Bihar m.).

1296 1—1

Pannonhalmi főapátság.

A **csanakfalui** róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet egyik osztálytanítói állásra, amelynek javadalma: államsegélyből 176 kor., a hitközségtől 824 kor. és egy butorozott szoba. Pályázhatnak férfi és nőtanítók nov. 11-ig. Személyes megjelenés kívánatos. Állás nov. 14-én fogalandó el. Kérvények *Epölyi Mainrad* plébános címére u. p. Ménfő.

1314 1—1

Pécsi egyházmegye.

Baranyavármegye Ivánbattyán községének róm. kath. iskolaszéke november hó 13-ig bezárólag pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra. Fizetése: évnegyedenként előre a hitközség pénztárból 250 korona. A község közvetlen közelében három darabban elfekvő 2200 négyszögölnyi szántóföld, melyet ha a tanító munkáltatni nem akarja, az iskolaszék 110 koronáért átvesz. 109 öl konyhakert, 16 köbméter kemény hasábfá behordva, stóla circa 20 kor., három szobából álló lakás, konyha, kamra, istálló, sertésöl, felszer. pince, padlás. A pályázat lejártáig személyes próbatét feltétlenül megkivánatik. A kántori teendők német nyelven végeztenek. Kötelességek díjlevei szerint. Választás napja november 14. délelőtt 9 óra. Kérvények alulirothoz küldendők. Rácpetre. *Liebelt Ferenc* plébános, isksz. elnök.

1282 1—1

Baranya-Nagynyárad róm. kath. iskolaszéke kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 1. a mindennapi iskolába járó gyermekek után a 84 fillér, 2. minden háztulajdonos első pártól 42 fillér és minden zsellérpártól 21 fillér, 3. gazdasági ismétlőért 160 korona, 4. 2 kat. hold és 634 öl szántó, melyből egyik szántással jár, 1295 öl rét, a széna hazahordatik, 5. minden telkes és kisházás első pár után 1 1/2 nyolcada buza, minden újházás és zsellérpártól 1 nyolcada rozs, 6. minden telkes első pár után 1 nyolcada kukorica, 7. minden telkes és kisházás első pár után 3 liter bor, 8. a béklyei főhercegi uradalomtól 8 mérő kétszeres, 9. a béklyei főhercegi uradalomtól 4 öl keményfa behordással, 10. a politikai községtől 8 öl keményfa, amelyből az egyik tanterem is fűtendő, 11. a községtől a szükséges malomfuvarok, 12. három szobából és megfelelő mellékhelyi-

ségekből álló lakás, udvar, mely egyttal az iskolások játszó és tornahelye és kert (hofstall), a gazdasági ismétlődött 100 kor. és egy öl keményfa házhoz hordva. A kántortanító köteles tenni, hogy az udvarból, esetleg a hofstallból is osztálytanítói lakásnak vagy 3-ik tanteremnek megfelelő hely kihasítassék, ha netán valamikor ily építkezésre szükség volna, a kihasítandó terület értékének évi kamatait azonban megkapja a kántortanító. A kántortanító kötelesegei az országos törvényeknek és az egyházi előírásoknak megfelelőleg a díjlevél szerint. Ha a kántortanítói állás a nagynyári iskolánál működő osztálytanítóval töltetnek be, az osztálytanítói állás is betöltetik azon pályázók közül, kik kérvényükben kijelentik, hogy esetleg az osztálytanítói állásra is pályáznak. Az osztálytanító jövedelme 1000 kor. és 2-ik szoba, kert, konyha, megváltás címén 100 kor. Kötelesegei a díjlevél szerint. Kántortanító és osztálytanító kötelezőleg rendes tagja a pécsegyházmegyei tanítóegyesületnek. Pályázati határidő november 9. Kántorpróba nov. 10-én, szentmise után, kántorpróba befejezése után választás. Tanítói és kántori képesítést igazoló és egyéb okmányok a róm. kath. iskolaszéki elnökhöz Baranya-Nagynyárad (olvashatóan írva) küldendők. *Róm. kath. iskolaszék.*

1288 1—1

Hosszuhetényi (Baranya m.) róm. kath. tanítói segéd-kántori állásra pályázat hirdették. Javadalma: egy butorozott szoba, lakáspótlék 140 korona, fizetés 600 korona, állami segély 320 korona, kertpótlék 60 korona, fűtőanyag 40 korona, ismétlődött 50 kor., összesen 1210 kor. havi előleges részletekben. Állami segélyt miniszteri folyósítás után kárpótlás nélkül kapja. Kötelesege: egy osztályban és ismétlődött tanítani, kántorságban díjtalanul segédkezni, szociális téren működni, egyházmegyei tanítóegyesületbe lépni. Tanítási nyelv: magyar. Kántori képesseg oklevéllel igazolandó. Az állás értesítés után azonnal elfoglalandó. Bélyeges okmányok eredetiben vagy közjegyzőleg hitelesített másolatban. *Schmidt Béla* espereshez Hosszuhetényre november 15-ig küldendők.

1307 1—1

A **németkeri** róm. kath. tanítónői állásra pályázat nyitattik. Javadalma évi 1000 korona, 5 méter kemény hasábjú iskolafűtésre; 1/4 hold kert. Kötelme: egy osztályt önállóan vezetni; minden második iskolában a gazd. ismétlődött leányokat oktatni, ezen kötelem most az 1910/1911. iskolai évben a megválasztandóra hárulik; a nm. püspöki kar által kiadott tanterv szerint a kézimunkák tanítása, a hittani tárgyak beemlézése, a leányokat az istentiszteletre, körmenetekre kísérni, tagul belépni a pécsegyházm. Tanítóegyletbe. Kérvények november 12-ig a plébániahivatalhoz Németkerre (Tolna m.) intézendők.

1297 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

Czakó főkegyházban megüresedett tanítói állásra november 17-ig pályázat hirdették. Javadalmazása készpénzben, terményben, ingatlanban kiegészítve 720 kor., államsegéllyel 1000 kor. Lakása két szoba, konyha, kamra, szükséges melléképületekkel, kis házikert. Kötelesege: osztálytanító iskola vezetése, ismétlődött oktatás és ünnep, vasárnap délutáni istentisztelet végzése a hívekkel. Állás december 1-én elfoglalandó. Kérvények küldendők róm. kath. plébániahivatalnak Rimaszécs.

1294 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

Pérbálra róm. kath. iskolához II. tanítói állásra németül és orgonálni tudó tanító keresettek. Fizetése 800 kor. községtől, 200 korona államsegéllyel. Egy szoba bebutorozva. Választás november 13. Személyes megjelenés megkívántatik. *Iskolaszék.*

1310 1—1

A **hercegfalvai** róm. kath. iskolaszék osztálytanítói állásra november 10. határidővel pályázatot hirdet. Javadalom: a községtől 720 kor., államsegéllyel 280 korona törzslizetés, 200 kor. lakáspénz, 20 kor. kertvátság, esedékes korpótlék. Kötelesege: a hercegfalvai róm. kath. elemi iskola egyik osztályát vezetni, az ismétlődött iskolában

a többi tanítóval együtt tanítani és a kántortanítót szükség esetén — a megfelelő díjak mellett — helyettesíteni. A megválasztott az egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesületnek kötelezett fizető tagja. *dr. Berger Máté* iskolaszéki elnök, *Kovács Ferenc* iskolaszéki jegyző.

1321 1—1

Szepesi püspöki megye.

Liptóhutyán november 24-re róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdették. Fizetés államsegéllyel 1000 kor. Plébániahivatal.

1309 1—2

Likavkai (u. p. Rózsahegy, Liptó m.) róm. kath. tanítói állomásra november 21-ig pályázat hirdették. Javadalmazás államsegéllyel 1000 kor., 1/4 holdnyi földilletmény és lakás. Tannyelv tót-magyar. *Az iskolaszék.*

1316 1—1

Az árvamegyei **Benedikó** róm. kath. tót tanításvilági népiskolájánál megüresedett tanítói állásra törvényszabta javadalmazással (készpénzfizetésből 524 kor. államsegély, lakás, kertilletmény) november 27-ig pályázatot nyit az iskolaszék.

1308 1—1

Lisztfalvára (Liptó m.) róm. kath. III. tanító keresettek. Fizetése 1000 korona. Kézimunkára is oktatja a tanulókat. Pályázati határidő november 22. *Iskolaszék.*

1317 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Pusztamagyaródon (Zala m.) nyugdíjazás folytán megüresedett róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdették. Javadalma: kétszobás lakás, konyha, kamara, pince és egy gazdasági épület házikerttel. Készpénzfizetés 320 kor., 6 kat. hold 677 öl földbirtok, bérjöveldelme díjlevél szerint 126 kor., (ha bérbe adja, 300 koronát kaphat). Szabad leigetétes 6 sertés számára, 35 mérő rozs, 3 mérő buza 234 kor., 6 öl tűzifa házhoz szállítva 180 kor., stólaból 50 kor., lélekpénz 80 kor., alapítványból 22 kor. Harangozásért 4 kereszt rozs, 4 kereszt buza, 48 kor., 10 akó collecta must 112 kor. Kötelesege a III—VI. vegyes osztályokat, az ismétlődött pedig az osztálytanítóval felváltva tanítani, az összes kántori teendőket a díjlevél szerint végezni, a harangozásról gondoskodni. A választás november 24. délelőtt 11 órakor lesz, melyre az ének- és orgonapróba megejtése végett személyes megjelenés kívántatik. Az állás november 27. elfoglalandó. Utazási és szállítási költségek nem térítetnek meg. Az adót a tanító fizeti. A szabályszerűen felszerelt kérvények *Schmidt István* pléb. Pusztamagyaród (Zala m.) küldendők.

1290 1—1

Baltavár (Vas m.) róm. kath. iskolaszéke az osztálytanítói állásra november 15-ig pályázatot hirdet, mely napon délelőtt 10 órakor a választás is megtartatik. Javadalma: butorozott szoba, községtől 100 kor., államsegéllyel 900 korona és egy öl tűzifa. Kötelesege az I. és II. osztályú mindennapiakat, valamint az ismétlődött a kántortanítóval felváltva tanítani és a kántoriakban díj nélkül segédkezni. Csakis nőtlen férfitanítók kérvénye vétetik választás alá. Személyes megjelenés előnyös. Kérvények ft. *Dobrovics László* plébános úrhoz küldendők. (Posta és átvirda helyben.) Megbízásból: *Hajdu József* kántortanító.

1275 1—1

Zalaegerszegi plébániához tartozó, nyugdíjazás folytán megüresedett **ságodi** róm. kath. magyar tannyelvű kántortanítói állásra november 13-ig pályázat hirdették. Javadalom: 1000 korona. temetési stóla, két szoba, konyha, kamara, kert, sertésöl. Kötelesege: az összes tankötelesek vallás-erkölcsös oktatása, nevelése, a helyi szokás szerint előforduló kántori teendők végzése. Választás november 16-án délelőtt 10 órakor. Személyes megjelenés kívántatik. Folyamodványok: *Legáth Kálmán* apát, esperes-plébánoshoz (Zalaegerszeg) intézendők. Az állás azonnal elfoglalandó.

1313 1—1

Az **egervári** (Vas megye, p. h.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdették. Javadalma: háromszobás lakás, előszoba, konyha, pince stb. Gazdasági

épületek jó karban. Jövedelem 1700 koronára becsültett. A déneslaki jövedelemért iskolafenntartó szavatosságot nem vállal, bár elvesztésük nem valószínű. A kántortanító kötelessége az egyik osztályban eredményesen tanítani és az összes kántori teendőket végezni. Pályázati határidő: november 20. Választás november 21-én reggel 9 órakor Egerváron. *Iskolaszéki elnök.*

1302 1—1
A **szeptérfai** iskolaszék egyik osztálytanítói állásra november 14-ig pályázatot hirdet. Jövedelme: 1000 kor, kertilletmény és butorozott szoba. Kötelmei a reábizott egyik osztály, nemkülönben az ismétlősök tanítása. Az iskolás gyermekeket tartozik a templomba elkísérni és ott rájuk felügyelni s a kántoriakban segédkezni. Horvátul tudók előnyben részesülnek. Kérvények az iskolaszék címére Szeptérfai (Vas megye, posta Monyorókerék) küldendők. 1319 1—1

Váci egyházmegye.

A **csécei** iskolaszék kéri jelentkezésre *Lat. Dezsőt.*
1300 1—1

Veszprémi egyházmegye.

A **tekenyel** róm. kath. osztálytanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalmazása: államsegéllyel 1000 korona és kert Egy butorozott szoba fűtéssel, tisztogatással. Kötelességei: a növendékeket a kijelölt osztályokban tanítani, őket templomba és körmenetekre vezetni és rájuk felügyelni. A kántoriakban segédkezni, ismétlősöket felváltva tanítani és az egyházmegyei «Gondviselés»-alappal tagja lenni. Az állás azonnal elfoglalandó. A kellően felszerelt kérvények november 12-ig bezárólag a plébániahivatalhoz Tekeny (Zala m., u. p. Túrje) küldendők. Okmányok másolatban kéretnek, mert vissza nem küldetnek. *Mészáros Sándor* kántortanító. 1303 1—1

A **pusztamiskei** (Veszprém m.) róm. kath. kántortanítói állásra november 15-éig pályázat hirdetik. Javadalmazása: két szoba, konyha, pince istálló, sertésöl. 6¹/₂ kat. hold szántóföld, melynek felét a község munkálja = 138 kor. 20 mérő rozs = 120 kor. Fapénz 54 korona. Tandij 45 kor. Államsegély 658 kor., összesen 1015 kor. A tanulók átlagos száma 55. Kötelessége a tanítónak a rendszer tanításon kívül vasárnap és ünnepnapokon könyörgést tartani. *Berdák Lőrinc*, isksz. elnök. 1301 1—1

A **kéthelyi** kath. népiskolához okleveles osztálytanító keresetik. Kötelessége egyik tanterem tanulói tanítani, ismétlősöket oktatni, kántoriakban segédkezni, a «Gondviselés»-be belépni. Javadalmazása évi 1000 kor., egy butorozott szoba fűtéssel, takarítással. Okmányokkal felszerelt kérvények ezen pályázat megjelenésétől számított *nyolc napon* belül a plébániahivatalhoz küldendők Somogy-Kéthelyre. 1286 1—1

A **pacsai** község (Zala m.) róm. kath. iskolaszéke pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett osztálytanítói állásra. Fizetése tandíjból 400 kor., államsegély 600 kor., egy szoba a legszükségesebb butorzáttal, a kertilletmény fejében fűtésre fa. Kötelességei a díjlevélben. Kérvények *október 13-ig* az iskolaszéki elnök címére Pacsa küldendők. Nők is pályázhatnak. Állás azonnal elfoglalandó. Megbízásból: *Landi Ferenc* isksz. jegyző. 1287 1—1

A **tapolczai** róm. kath. plébániához tartozó **kisapáti** fiókközségben megüresedett osztálytanító iskolában működő kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: két szoba, konyha, mellékhelyiségekkel, rét, legelő, kert értéke 102 kor., lélekpénz 32 kor., borkollekta 100 kor., stóla 12 kor., 6 öl tűzifa 144 kor., lélekgabona 216 kor., államsegély 268 kor. Kötelességei díjlevél szerint. Pályázati határidő *november 17.* Állás azonnal elfoglalandó. *Ley József* prépost-plébános. Tapolcza (Zala m.) 1276 1—1

Az **iharosi** róm. kath. osztálytanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalmazása: a hitközségtől 600 kor., egy-szobás lakás, 1000 koronáig való kiegészítésért az iskolaszék államsegélyért folyamodik. Kötelessége egyik tanteremben tanítani, a kántorság minden ágában segéd-

kezni, az ismétlősöket a kántortanítóval felváltva tanítani. Határidő *november 20.* Kérvények Iharos, u. p. Iharosberény (Somogy m.) küldendők. 1291 1—1

Orgonahangok remek karácsonyi énekeket tartalmaz. Akinek még nincs rendeljen *Molnár kántortól* Kunszentmiklóson. Ismeretlen dallam megküldetik. 1267 2—3

Nyilatkozat. Alulírott ezennel kijelentem, hogy a «Népnevelő» f. évi 43 ik számában megjelent azon pályázati hirdetés, melyben *Besenyszög*re egy széphanagú segédkántortanító keresetik, hírem, tudtam és beleegyezésem nélkül küldetett be, én azt a hirdetést nem küldtem be a lapnak, nevemet nem irtam alá a hirdetésnek, senki meg nem bízta meg a nevem alatt való pályázathirdetéssel. Besenyszög. *Ambrus László*, pléb. 1293 1—1

Sürgösen keresek egy jóhangú segédet, fizetése havi 30 kor. ágynemű, mosáson kívül. *Csima István* róm. kath. kántor, Török-Szent-Miklós. 1306 1—2

Katholikus tanítónőt keresek helyettesül december elsejétől. Bővebbet levelezés útján kérek és adok. Hetménypuszta, u. p. Vágsellye. *Ország Angéla* tanítónő. 1305 1—1

Sürgösen keresek magyar tanítónőket nyelv- és zenei ismeretekkel vagy anélkül is. Gyermekkertésznök minden időben kedvező alkalmazást kaphatnak. *Faragó Franciska* Budapest, Váci-körút 64. sz. II. em.

Fontos a horgony-kőépitőszekrény birtokosaira. Aki Horgony-Kőépitőszekrényét csinos módon az új Horgony-Hidépitőszekrények által kibővíteni akarja, az hozassa meg magának azonnal a legújabb kőépitőszekrény-árjegyzéket. Az is hozassa meg magának, akinek még nincsen Horgony-Kőépitőszekrénye, mert ezen játékszer már több mint 25 év óta a gyermekek kedvenc játéka. Forduljon azonnal egy levelezőlapon Richter F. Ad. és Ta. céghez, kir. udv. és kam. szállítók, első osztr. magy. csász. és kir. szabad. kőépitőszekrény-gyár Wien, I., Operngasse 16.

Halló! Gyermekei egy év alatt művészek, ha **Halló!**

RAJZMINTATÁR -amat használja. Ezen könyv a népiskola VI. osztályában tanítandó rajzokat domború, színes nyomtatban tartalmazza. Ára előleges beküldésnél portóval együtt **1 kor. 96 fillér.** Megrendelhető: **Szabó Dénes** tanítónál Ehed, u. p. Székelyhódos. 1274 1—1

Szent Erzsébet napja közeleg s most jelent meg ömeltősága Zichy Gyula gróf pécsi püspök úr által melegen ajánlott s jó esélyes irányúnak minősített **Erzsébet, a védangyal** színmű, mely szép költeményeket, beszédeket s dalokat tartalmaz. Megrendelhető bérmentve **1 K 20 fill.** áron **Weidinger N.** könyvkereskedésében Pécs. Ugyanitt megrendelhető a most megjelenő **Megtérés** enekes, karácsonyi háromfelvonásos népszínmű is **2 K 20 fill.** áron. 1304 1—1

40 FILLÉR A

„KIS MUZSIKUS“

100 gyönyörű, iskolai magyar népdala kotta nélkül. Kottás I. füzet 80, II. füzet szintén 80 fillér. **Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács** által dicsérettel jóváhagyva és tankönyvül engedélyezve. **Jósvay Gábor** kántortanító, Poroszló,

Hevesm.

1323 1—2

Új módszer az I. oszt. számtan-tanításában. Vezér-könyve (példatárral, tantervvel) 90 fillér.
Megrendelhető
Ruzsinszky László ktanító, Gyón (Pestm).

Államsegély-kérvény

a községi és telekezeti iskolák fentartási (dologi) szükségleteire és a tanítói fizetés kiegészítésére fordított tan- és felvételi díj kárpótlásáért 2 K előleges bekiüldése,

tananyagbeosztási nyomtatvány

füzetek, az osztályok csoportosítása szerint 1—2 K ellenében kaphatók

Gyerkes Mihály ig.-tanítónál, Székelyudvarhely.

Stampay ének- és imakönyve

(XVII. sz. 32 oldal áremelés nélkül bővíve. Új kottafüzet ingyen!) csinosan kötve 30 fillér, vászonban 50 fillér. Tízre egy darab ingyen. Kapható bőr-, bársony-, plüss- és selyem-kötésben is külön árkedvezményel 775 12—20

KÖBÖLKUTON (ESZTERGOMMEGYÉBEN)

ZENEMŰVEK

I. Orgonára, harmóniumra: Nemesovits: Gyakorlati orgonasz. 1—4. Ünnepi preludiumok 1-24. Körner: Gyakorlati orgonasz. (84 db) 3-60. Bach és Hesse: Könnyű preludiumok 2-40. Volckmar: Orgona-album (könnyű) 1-80. Ünnepi preludiumok 1-20. Hesse-album 77 hosszú elő- és utójánok 3-60. Rinck: Elő- és utójánok 147 db 2-40. Mendelssohn: Összes orgonaművei 2-40. Schildknecht: 100 orgona darab 2-40. Rinck: Gyak. orgonaiskola 3-60. Wiesner: Praktische Orgelschule 3-60. Hiss: Präfatio és Paternoster orgonabizeterei. Lengyel: Magyar népdalok harmóniumra 3—. Orgonatis 2—. Wannaus: Harmoniumiskola 2—. Mozart-album (23 db) 1-40. Kontor: Hazánk Nagyasszonya (10 Mária-dal) 3—. Hazatis Mária-dalok 3—. II. Zongorára: Köhler: Gyak. zongoraiskola 3-60. Weber: összes zongoraművei 3-60. Diabelli: Szonáták 1-20. Huber: 101 magyar dal, legújabbak 3—. Nemesovits: Magyar dal-album, 200 oldal 2-40. Ascher-album, 10 szalon darab 1-20. Induló-album 45 darabbal 1-50. III. Hegedűre: Hohmann-Bloch: Hegedűiskola 3—. Palotásy: 101 magyar dal cigányos módorban 3—. Kreutzer: 40 etűd és capriz 1-20. Strauss-Lanner: 20 tánc 1-20. IV. Vegyesek: Lück: Négy hangú (quarte) latin énekek az év minden alkalma 3—. Sarudy: 100 magyar férfihar 3—. Hackl: Arany lant (gyermek karénekek) 1-60. Sztankó: Daloskönyv (népiskolák számára) —70. Arnold: Rövid és könnyű mise (latin) négy hangra 3-60. Misa de profundis (latin, halottas) egy hangra 2-40, négy hangra 3-60. Katolikus liturgikus énekek orgonakís. (gregorián) 2-80. Méhes: Pohárkiszöntőkönyv 384 old. 2-40. Augustin: Nevelő kézikönyv (vezérkönyv a népiskolák kézimunkatanításához, sok ábrával) három kötet együtt 3-60. Kis atlasz. A kívánt megye térképével (16 térkép) elemi iskolai használatra —70 korona.

Tan- és egyéb könyvekről, zeneművekről árjegyzék ingyen. Megrendelhető egyúttal a papír-, író- és rajzszerszerek kereskedés körébe vágó minden áru a legolcsóbban.

BRICHTA E. könyv- és papírkereskedése
Törökbalint (Pestmegye). 1299—1

Ingyen!
A Richter féle
**Horgony-
Kőépítő-
szekrények**

és Horgony-Hidépítőszekrények

Új képes árjegyzéke épen most jelent meg. Fontos tájékoztató azon szülők számára, akik gyermekeiknek a híres **eredeti gyártmányt** beszerezni akarják. A bekiüldés bérmentve eszközöltetik **Richter F. Ad.** és **Tsa.**, kir. udv. és kamarai szállítók által. **Bécs, I., Operng. 16.** A Horgony-Kőépítőszekrények valamennyi játékárú-üzletben készletben vannak, azonban csakis „**Horgonynyal**“ ellátott szekrényeket fogadjunk el.

Vetítőgépet az iskolának!

A **Hollós-féle** vetítő taneszközök műintézete kibocsájtotta **II. számú diapozitív jegyzékét** az iskoláknak készülő képeiről.

A sorozatokhoz paedagogusok írják a „**Szövegkönyveket**“. A vállalat paedagógiai irányítója **Moussong Géza**, fővárosi igazgató.

A körültekintő, szakszerű összeállítás dacára a **Hollós-féle** műintézet **képei a legolcsóbbak**, s mégis minden sorozathoz **díjtalanul** csatolják a megfelelő szövegkönyvet.

Az iskolai oktatás élénkítésére és értékének emelésére igen fontosak a vetített képek. Olcsóságánál fogva minden iskola beszerezheti. Kezelése egyszerű.

A vetítőgép ára 80—100 korona. A diapozitívok darabja 1 korona.

Tessék jegyzéket kérni a **HOLLÓS-féle** műintézettől, Budapest, VII.,
Lövölde-tér 7. szám

A vonatok indulása Budapest k. p.-udvarról.

Érvényes 1910. október 1-től.

A vonatok érkezése Budapest k. p.-udvarra.

Délre				Délután				Délre				Délután			
hová				hová				honnan				honnan			
vonat-szám	óra	perc	vonat-néve	vonat-szám	óra	perc	vonat-néve	vonat-szám	óra	perc	vonat-néve	vonat-szám	óra	perc	vonat-néve
1110	5:50	sz. v.	Balatonfűrdő, Tapolca	610	12:30	sz. v.	Arad, Tóvis, M.-sziget	645	4:50	tszsz.	Arad, Páspökáldány	323	12:10	sz. v.	Gödöllő
20	6:10	"	Torhagy, Trieszt	310	12:30	"	Hatvan	609	12:50	"	(Debrecen, Nvrad	609	12:50	"	Tóvis, Arad, Maramarossz.
1562	6:20	gy. v.	Kassa, Csorba	8	12:40	"	Szombathely, Wien	339	5:10	v. v.	Berlin, Ruttká	301	12:45	gy. v.	Berlin, Ruttká
10	6:40	sz. v.	Wien, Graz, Sopron	912	12:50	"	Ujvidék, Bród	513	5:20	sz. v.	Nagykátá	7	12:55	sz. v.	Wien, Sopron, Zombahely
102	7:00	gy. v.	(Fiume, Torino, Róma)	1504	1:20	gy. v.	Kassa, Popradfelka	309	5:30	"	Hatvan	401	1:00	gy. v.	Lemberg, Munkács
382	7:05	"	(Pécs, Vinkovce)	324	1:35	sz. v.	Gödöllő	909	5:45	"	Sofia, Bród, Belgrad	903	1:05	"	Konstantinápoly, Bród
906	7:10	"	Ruttká, Poprad-Felka	1304	1:40	gy. v.	Fehring, Graz	1707	5:45	"	Stanislaw, M.-Sziget	601	1:15	"	Bukarest, Arad
402	7:20	"	Belgrad, Sofia	602	2:00	"	Arad, Bukarest	19	5:55	"	Gyékényes, Torhagy	1	1:30	"	London, Paris, Wien
1302	7:25	"	(Maramarossziget)	4	2:05	"	Wien, Paris	17	6:05	"	Komarom	1901	1:40	"	(Bród, Eszék, Pécs,
382	7:30	sz. v.	Gödöllő	404	2:15	"	Kassa, Lemberg	607	6:10	"	Brassó, Arad	911	1:50	sz. v.	Gyékényes,
382	7:35	sz. v.	Belgrad, Bród, Sofia	916	2:20	sz. v.	Kiskőrös	11	6:25	"	Wien	911	1:50	sz. v.	Ujvidék
382	7:40	"	Kassa, Csorba	312	2:25	"	Hatvan	405	6:30	"	Lemberg, Kassa, M. Sziget	1304	2:10	gy. v.	Graz, Fehring
382	7:45	"	Kolozsvár, Brassó	24	2:30	"	Bicske	1911	6:50	"	Bród, Eszék, Pécs	316	2:15	sz. v.	Hatvan
382	7:50	"	510	2:40	"	Szolnok	319	6:50	"	Gödöllő	1501	2:40	gy. v.	Bartfa, Kassa	
382	7:55	"	Vlad	1902	2:55	gy. v.	(Sarajevo, Gyékényes,	1505	7:00	"	Csorba, Kassa	23	3:25	sz. v.	Bicske
48	8:05	"	Munkács, Lawoczne	304	3:20	"	Belgrad, Konstantinápoly	1305	7:10	"	Graz, Fehring	325	5:25	"	Gödöllő
178	8:05	"	M.-Sziget, Stanislaw	304	3:30	"	Ruttká, Berlin	507	7:20	"	Brassó, Kolozsvár	3	6:35	gy. v.	Wien, Graz
382	8:10	"	Ruttká, Berlin	1022	3:35	sz. v.	Paks	917	7:25	"	Kunszentmiklós-Tass	505	6:40	sz. v.	(Debrecen
382	8:15	gy. v.	Wien, Sopron	326	4:25	"	Gödöllő	321	7:30	"	Gödöllő	421	6:55	v. v.	Szerencs, Hatvan
382	8:20	sz. v.	Bicske	410	5:10	"	Miskolc	311	7:40	"	Hatvan	15	7:10	sz. v.	Győr
				6	5:15	gy. v.	Győr, Sopron, Bruck-K.	1003	8:00	gy. v.	Roma, Triest, Fiume	305	7:10	"	Berlin, Ruttká
				325	5:20	sz. v.	Gödöllő	1509	8:10	sz. v.	Csorba, Kassa	605	7:25	"	Brassó, Arad
				508	5:40	"	Kolozsvár, Brassó	1007	8:20	"	Fiume, Bród, Pécs	907	7:30	"	Sofia, Belgrad, Bród
				308	5:55	"	Ruttká, Berlin	506	8:30	"	Szolnok	407	8:00	"	Lavone, Maramarossziget
				1004	6:15	gy. v.	(Zágráb, Fiume,	313	8:45	"	Hatvan	1009	8:05	"	Fiume, Bród, Pécs
				512 ¹⁾	6:15	sz. v.	Nagykátá, Szolnok	13	9:20	"	Győr	1705	8:20	"	Stanislaw, M.-Sziget
				330	6:25	"	Pécel	1005 ¹⁾	9:35	gy. v.	(Fiume, Triest,	25	8:30	"	Bicske
				914	6:25	"	Topolya	307	9:50	sz. v.	(Tapolca, Balatonfűrdő	9	8:45	"	Wien, Graz, Triest
				314	6:40	"	Hatvan	913	9:55	"	Berlin, Ruttká	1507	8:45	"	Csorba, Kassa
				26	6:55	"	Bicske	409	10:10	"	Szabadka	331	9:05	"	Pécel
				1706	7:05	"	M.-Sziget, Stanislaw	5	10:20	gy. v.	Sopron, Győr, Br.-K.	303	9:15	gy. v.	Berlin, Ruttká
				16	7:15	"	Győr, Triest	21	10:45	sz. v.	Torhagy, Triest	31a	9:25	sz. v.	Triest, Szekesfehérvár
				316	7:35	"	Hatvan				1001	9:35	gy. v.	(Hóna, Fiume,	
				1006 ²⁾	7:40	gy. v.	Fiume				915	9:45	sz. v.	Kiskőrös	
				1510	8:00	sz. v.	Kassa, Csorba				403	9:55	gy. v.	Lemberg, M.-Sziget	
				918	8:00	"	Kunszentmiklós-Tass				905	10:00	"	Sofia, Belgrad	
				1912	8:25	"	Pécs, Bród, Sarajevo				1303	10:10	"	Graz, Triest	
				334	8:50	"	Gödöllő				327	10:25	sz. v.	Gödöllő	
				514 ¹⁾	9:05	"	Nagykátá, Szolnok				517	10:35	"	Nagykátá	
				1806	9:25	"	Fehring, Graz				1109	10:45	"	Tapolca, Balatonfűrdő	
				608	9:30	"	Arad, Brassó				1503	10:50	gy. v.	Csorba, Kassa	
				1506	10:00	"	Kassa, Csorba								
				910	10:10	"	Belgrad								
				406	10:15	"	Kassa, Lemberg								
				1010	10:25	"	Fiume, Napoly								
				12	11:00	"	Wien, Paris								
				338	11:10	v. v.	Ruttká, Berlin								
				614	11:25	sz. v.	Arad, Debrecen								
				422	11:35	v. v.	Hatvan, Szerencs								

A vonatok indulása Budapest ny. p.-udvarról.

Érvényes 1910. október 1-től.

A vonatok érkezése Budapest ny. p.-udvarra.

Délre				Délután				Délre				Délután			
hová				hová				honnan				honnan			
vonat-szám	óra	perc	vonat-néve	vonat-szám	óra	perc	vonat-néve	vonat-szám	óra	perc	vonat-néve	vonat-szám	óra	perc	vonat-néve
148	5:15	sz. v.	Rákospalota-Ujpest	714	12:05	sz. v.	Szeged, Szolnok	145	5:05	sz. v.	Dunakeszi-Alag	157	12:05	sz. v.	Rákospalota-Ujpest
723	5:05	"	Ersekújszár, Ipolyáság	4106	12:10	"	Esztergom	723	5:25	"	Cegléd	183	1:20	"	Nagymaros
118	5:00	"	Szeged, Szolnok	1402	12:20	gy. v.	Zsolna, Berlin	725	5:35	"	Cegléd	703	1:25	gy. v.	Bukarest, Bazias
152	5:00	"	Göd	128	12:25	sz. v.	Nagymaros	4101	5:50	"	Esztergom	193	1:40	"	Paris, Wien
4102	6:10	"	Esztergom	114	12:45	"	Wien	139a	5:55	"	Nagymaros	503	1:50	"	(Kolozsvár, Tóvis,
150	6:20	"	Rákospalota-Ujpest	160	12:55	"	Rákospalota-Ujpest	720a	6:00	"	Cegléd	159	1:55	sz. v.	Rákospalota-Ujpest
6502	6:35	"	Lajosmizse, Kecskeméti	162	1:30	"	Dunakeszi-Alag	147	6:05	"	Rákospalota-Ujpest	4107	2:05	"	Esztergom
102	6:50	k. ost. ex. v.	(Wien, Paris, Ostende)	4114 ¹⁾	1:50	"	Piliscsaba	6505	6:10	"	Lajosmizse	161	2:40	"	Dunakeszi-Alag
				504	2:00	gy. v.	(Szatmár-Nemeti,	721	6:20	"	Szolnok, Cegléd	163	3:00	"	Rákospalota-Ujpest
				126	2:10	sz. v.	(Kolozsvár, Brassó	901 ¹⁾	6:25	k. o. e.	Konstantinápoly, Belgrad	6507	3:20	"	Kecskeméti, Lajosmizse
512	7:00	gy. v.	Brassó, Nagyszéchenyi	104	2:15	"	Parkány-Nána	701 ²⁾	6:30	"	Konstantinápoly, Bukarest	713	4:05	"	Temesvár, J. Szeged
1404	7:05	"	Zsolna, Berlin	4108	2:20	"	Rákospalota-Ujpest	139	6:35	sz. v.	Nagymaros	127	4:10	"	Nagymaros
104	7:05	"	Nagyszombat, Wien	106	2:30	gy. v.	Wien, Paris	217	7:15	tszsz.	Parkány-Nána	4109	5:00	"	Esztergom
154	8:00	sz. v.	Dunakeszi-Alag	120	2:35	sz. v.	Galánta	707	7:20	sz. v.	Bukarest, Bazias	215	5:30	tszsz.	Ersekújszár
708	8:10	gy. v.	Orsova, Bazias	704	2:40	gy. v.	Bukarest, Bazias	501	7:30	gy. v.	(Bukarest, Kolozsvár,	165	5:35	sz. v.	Rákospalota-Ujpest
712	8:30	sz. v.	(Temesvár, Karánsebes)	732	2:45	sz. v.	Cegléd	149	7:40	"	(Maramarossziget	115	5:55	"	Wien, Berlin
4104	9:05	"	Bazias	6504	2:50	"	Lajosmizse, Kecskeméti	119	7:35	sz. v.	Rákospalota-Ujpest	1401	6:20	gy. v.	Berlin, Zsolna
118	9:20	"	Esztergom	106	4:10	"	Rákospalota-Ujpest	147	7:40	"	Paris, Wien	707	6:35	"	Rákospalota-Ujpest
150	9:40	"	Wien, Berlin	130	4:20	"	Nagymaros	4103	7:45	"	Esztergom	167	6:40	sz. v.	Rákospalota-Ujpest
6501	11:15	"	Rákospalota-Ujpest	716	4:30	"	Szeged	6501	7:50	"	Kecskeméti, Lajosmizse	105	7:10	gy. v.	Wien
158	11:20	"	Rákospalota-Ujpest	108	5:15	gy. v.	Wien	6501	7:55	"	Göd	711	7:40	sz. v.	Bazias, Temesvár
				724 ³⁾	5:40	sz. v.	Cegléd	727	8:05	"	Cegléd	169	7:45	"	Rákospalota-Ujpest
				168	5:50	"	Rákospalota-Ujpest	131	8:10	"	Parkány-Nána	4113 ⁴⁾	8:10	"	Piliscsaba
				124a	6:00	"	Nagymaros	719	8:35	"	Kiskunfélegyháza	137	8:10	"	Nagymaros
				724a	6:10	"	Cegléd	153	9:10	"	Dunakeszi-Alag	125	8:50	"	Parkány-Nána
				144	6:20	"	Nagymaros	705	9:20	gy. v.	Szeged	107	9:00	gy. v.	Wien
				724	6:35	"	Cegléd	1403	9:40	"	Berlin, Pozsony	4111	9:25	sz. v.	Esztergom
				4110	6:40	"	Esztergom	4105	9:55	sz. v.	Esztergom	6503	9:30	"	Kecskeméti, Lajosmizse
				726	6:45	"	Cegléd, Szolnok	155	10:25	"	Rákospalota-Ujpest	171	9:35	"	Dunakeszi-Alag
				1406	6:50	gy. v.	Pozsony, Berlin	715	10:40	"	Szeged	1405	9:40	gy. v.	Berlin, Zsolna
				124	6:55	sz. v.	Parkány-Nána	119	11:15	"	Galánta	511	9:55	"	(Nagyszéchenyi, Brassó,
				170	7:00	"	Rákospalota-Ujpest				129 ⁵⁾				

HARMONIUMOK.

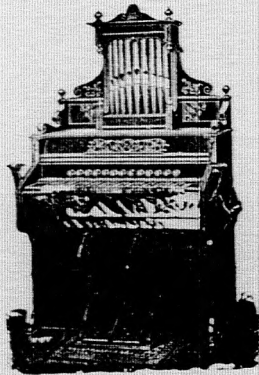
A gyönyörű hang, melyet a világnru és ismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarazsol, önmagának zeng dicséretet. **Pedálos harmoniumok** orgona méreteiben. Ezen általánosan elismert remek műveket bocsát ki

STOWASSER JÁNOS csász. és királyi udvari szállító.

Első magy vill. erőre berend. hangszergyár
Budapest, II., Lánchid-utca 5. szám.

Gyár: Öntőház-utca 3. sz.

Magyarország legnagyobb vonós és fuvós hangszerek gyára

283-1.

Tovább ajánlja saját gyárában készült elismert kiváló minőségű összes huros, vonós és fuvós hangszereit. Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, soló hangszerré általam konstruáltatott. Iskolával 35 frtól felfelé.

Hangfokozó-gerenda, mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer.

— Biztos siker. —

Tanérőknek kedvezmény.

Árjegyzék minden egyes hangszerről külön kívánatra bérmentve küldetik.

Mindennemű hangszert:

cimbalmot, hegedűt, fuvolát, grammophont, zongorát stb. csekély havi törlesztésre

szállít

NOWOTNÝ J. Budapest, VI. kerület, Nagymező-utca 21. sz.

Kérjen hangszer-árjegyzéket.

41-11

Elismert elsőrangú műremek csak a Zimmermann-féle harmoniumok!

Az előkelő valódi Zimmermann-féle

HARMONIUMOK

legelőnyösebben beszerezhetők közvetlen a monarchia vezér- képviselőitől.

HÖRL NÁNDOR
Pozsony, Ferenciek-tere 4.

Főtiszt. papság és tanároknak kényelmes részletfizetés.

Harmonium-katalogus ingyen!

Üzletek: Lipse, Szent-Pétervár, Moszkva, Riga és London.

Az O. K. Tanügyi Tanács által engedélyezett és véglegesen módosított:

Váltózámgép és vezérkönyv... 23.— K
Méterrúddal és órával... 30.— «
Összes mértékkel... 40.— «

Kérem gyorsan megrendelni, hogy újévig eleget tehessek!
Dr. Ében Mihály Nagy költő.

1255 2-6

45 cm. →

NÉPISKOLAI GIMTÁBLÁK

45-60 cm. nagyságban, rendkívül tartós, ölmazott acélbadoglemezből, fehérzománc alapfestéssel fekete nagybetűs felirattal, az 11 látható mintarajz szerint színes magyar címerrel ellátva darabonként 10 koronáért megrendelhetők.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése részv.-társ.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/B. sz.
Bármely más felirat jutányos áron megrendelhető.

278

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 25/B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-méretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasuti állomásig.

Tanérőknek és lelkészeknek különös szálékengedmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

93